

30616, II, B, 9, *Libri 8016*

*91.
875*

Slovanščina v romanščini.

Spisal

Davorin Terstenjak.

1878.

Natisnila tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovcu.

Založil pisatelj.

Slovanščina v romanščini.

Spisal

Davorin Terstenjak.

1878.

Narodna tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovcu.

Založil pisatelj.

Predslovo.

Ti članki so podatki k mojim razpravam, katere so bile pod naslovom: „Slovanski elementi v venetščini“ v Letopisih Matice slovenske 1874, 1875, 1876 in 1877 objavljene.

Prebravši in preučivši mojstra Dieza, našel sem mnogo besed, o katerih izvrstni Diez razlagaje jih sam pové, da ne zna za njihov vir in početek, mnogo zopet, o katerih Diez sam dvomi, je-li je njegova razlaga istinita. Te besede sem skušal iz slovanščine razložiti, zato sem dal svojej knjižici naslov: „Slovanščina v romanščini“.

Vem, da se ne bom imel samo s filologi, nego tudi s historiki boriti, a tolažil me bode Goethejev izrek: einer neuen Wahrheit ist nichts schädlicher, als ein alter Irrthum. Kakor šče v filologiji nésmo prišli do neopoklicivnih rezultatov, šče manje v zgodovini, jaz pa nésem prvi, in tudi ne bom zadnji, ki so in bodo trdili, da so na jugu in zapadu Evrope uže preje Slovani stanovali, kakor sedanja historična šola uči.

Kolikor mi moje razmere dopuščajo, nésem preziral rezultatov, do katerih so prišli kritični filologi, pri dvomljivih in nedoločnih razlagah sem pa šel svojo pot, in pred očmi imel izrek sv. Avguština: ut somniorum interpretatio ita verborum origo pro cuiusque ingenio iudicatur.

Na Ponikvi v god sv. Cyrilla in Methoda 1878.

Spisovatelj.

Das frühere Schicksal des wohl grössten europäischen Völkerstammes der Slawen, und wie weit sie etwa schon vor dem Anfang unserer **geschriebenen** Geschichte nach dem Westen heimisch gewesen sein mögen, liegt noch sehr im Dunkel.

Schmeller, Bairisch. Wörterbuch.
IV. 111.

Uvod.

Doslej se je od zgodovino piscev in jezikoslovcev trdilo, da so Slovani (Veneti) najposlednje arijansko pleme, katero se je, iz Azije prišedši, v Evropi naselilo bilo. Tega menenja sem se držal tudi jaz, ali uže bistroumni poljski starinoslovec Lorenc Surowiecki je trdil, da so Slovanje pred Kelti in Germani prišli v Evropo. On piše v svoji knjigi: Sledzenie poczatku narodów Slowiánskich v Warszaw. 1824, stran 188: „da so Slovani prvi za Iberci se iz Azije v Evropo preselili, in ker so Iberci milejši jug obsedli, so se Slovanje morali proti mrzlejšemu severu obrniti, odkod so se, in sicer od baltijskega primorja na eno stran čez Rhên do Armorike in atlantskega Oceana, na drugo stran pa do Italije in helvetskih planin razširili bili. Vidi se pa, da so Slovanje pred Iberci v Armoriko prišli, iz tega, ker so jih Rimljanje uže od slednjih našli obkoljene in podvržene“.

Za Slovani dá Surowiecki Kelte v Evropo priti, ki so ob Kavkazu in na sever-zapadu kaspiskega morja stanovali. Surowiecki misli, da so potovali kraj Dunaja čez južno stran herkynskega gozda v Gallio, in odonod v Britanio, pozneje okoli 390 pred Kristom iz Gallie proti iztoku v Illyrik in Panonio, in so tako baltijske Venete od jadranskih odtrgali. Vendar premoč Keltov ni bila popolnoma, zraven njih in med njimi so se obilne trume Iberov in Venetov obranile. Po tem pomešanji, reče Surowiecki, je jezik Keltov in Iberov mnogo prijel venetskih življev, navad

in verskih reči.“* Ta theoria Surowieckova ni smešna, tako se nam razjasnjuje, kako da je mogoče v valiskem kantonu ostanke Slovanov najti, kako je Bodensee dobil ime: „lacus veneticus“, kako na razgranji švicarskih planin, v kantonu Uri in Unterwalden, nahajamo topična imena: „Wendenthal“ in „Wendengletscher“. ** Tako razumemo več besed v denešnji francosčini, o katerih jezikoslovci ne vejo, od kod da so, in ktere nam edino slovanščina razjasnjuje. Sledijo dalje dole.

Surowiecki za Kelti da Tevtone, pozneje Germani imenovani, v Evropi naseliti se, in sicer vzdolž Karpatov in Sudetov v severozapadu Evrope. To germansko pleme je deloma pokončalo, deloma dalje naprej Venete in Kelte porinolo. Velik del Venetov (Slovanov) je pobegnol v močvirnati svet ob Pripetji, in je Čude (Finne) dalje proti severu potisnol. Drugi del se je oklenil Karpatov, ostanki pa so od celote odtrgani čez Rhen v Belgio vrženi bili, kjer jih v historični dobi nahajamo pod imenom: Slavi in Vilti, in sicer med strugami Rhena, v okrožji utrehtskem; od onod so se v poedinah trumah naseljevali ob primorji iztočnega jezera (Ostsee), in tudi prešli v Britanio. Tako razumemo to prikazen, da v starofrizijskem in nizozemskem jeziku se tudi marsikaka slovanska beseda nahaja. Šafarik je v svojih izvrstnih „Starožitnostih (II, 44. 2, 3. 4.) zgodovino in naseljevanje teh Velto jasno popisal, tukaj samo omenimo, da se ne zlagamo z njegovo razlago besede: Velt. Resnično je, da Velt pomenja: velikana, orjaša, Riese, ali deblo ni: vel, in suffiks: et, temoč thema je: vlt, staroslov.: vlatъ, gigas; in uže Miklošič je pri tej besedi kazal na novoslov.: vlat, litov. valtis, arista, Aehre. Prvotni pomen korenike: valt je crescere; analogično gršk. γίγας, katero

* Tako so solnčnega boga Belina od Venetov sprejeli Galli in Rimljani. Posebno je bil česčen v Akvileji prvotno venetskemu mestu, in v okrožji denešnjih Benetk je mnogo (jaz jih poznam 10) rimskih spomenikov najdenih bilo, ki imajo napise: Belino augusto sacrum.

** Tudi bistrourni Landau je v svoji branja vredni knjigi: „Die Territorien“ iz načina poslopijskih strojev do prepričanja prišel, da gor od Bodensee-a čez Augsburg do Fulde vlada slovanski značaj v stavbi hramov, in Landau trdi, da so Slovani pred Germani tam stanovali (glej omenjene knjige str. 268—293). Peez pa piše, da v Westerwaldu se nahaja ista podoba v stavbi hramov, kakor na Kranjskem (glej Westermann's Monatshefte 1859 str. 64).

Curtius (Etym.⁴ p. 175) tudi iz: γεν, erzeugen, izvaja, in starosaks. wriso, novonemšk. Riese, kar Zehetmayer primerja sansk. vrišas, mascula virtute praeditus, in analog. nemšk. Hune, ingens, robustus (vide Grimm Myth. 489), kar se primerja sansk. çunas, iz: çu, — tumescere, iz te korenike: çu — çva, tudi kymr. caur, gigas. V ruski obliki: velet, volot, je svarabhakti, praslovansk. je valt — vlъt, zato so Nemci pisali Wilten, in Ptolomaj: *Οὐέλτα*.

Po Bedi Venerab. (umrl 735) se je po Vlъtih mesto Utrecht: Wiltaburg velelo. On piše: Donavit autem ei (s. Willebrordo) Pippinus locum cathedrae episcopalis in castello suo illustri, quod antiqua gentium lingua: Wiltaburg, id est oppidum Wiltorum, lingua autem gallica Trajectum vocatur (Histor. eccles. V. 12).

Jaz mislim, da je tudi Beda pod „Huni“ (lib. V, cap. 10): „sunt autem (in Germania) Fresones, Rugini, Huni, antiqui saxonnes, Boruchtuarii“ &c. na misli imel Vlъte, in ker, kakor smo ravno slišali, „Hune“ v nemščini pomenja vlata, veleta, volota, gigas, je „Huni“ nemška prestava slovanskega imena Vlъti. Uže Thunmann je bil istega mnenja, da se pod Huni imajo razumeti: Slovani, zato Sweno Agonis Volin (Vineta), glavno in slavno mesto Vlъtov imenuje: Hynnishburg; drugi staronordiški pisatelji pa: Jomsburg (glej Thunmann Untersuch. nord. Völker str. 131) in Grimm je jasno dokazal, da v staronordščini in starogermansščini: iom in: hyne, huna, označuje velikana, orjaša, vlata. Tako tudi Nemci na Švicarskem potomke slovanskih naseljencev v valliskem kantonu imenujejo: Hune. V kroniki Anonyma: „de Trajecto et Hollandia“, pisanej okoli 1477. sprijetej v „Matthaei Veteris aevi analect. Hagae 1738. 8. V“ se Slovani v Hollandii večkrat omenjajo na primer: „... quidam profecti sunt... ad partem inferiorem Geltriae (denešnji Geldern), qui populus tunc vocatus est de Wilten...“ ad istos Slavos et Wilten“... „pugnavit cum Slavis et Wilten“... „Wilti illi de aquilonari Hollandia et Slavi“ itd.

Tako se nam ne bode čudno zdelo, kako da slovenske besede: Sabot,* hare, haretina, parkan, tas, marlin,** itd. na-

* Sabot franc. Holzschuh, slov. sabot (Janežič) Stelzschuh.

** Niederlandski: marlijn, engl. marline, franc. merlin, eine Art dünner

hajamo v nizozemskem in frižinskem jeziku, pa tudi v ostankih keltskega jezika v Britaniji, kjer so se bili razve armorskih Venetov tudi Vlæti naselili, in še dandanešnji nahajamo grofijo: Wiltunshire, kakor tudi Venedotia, Gwineth. Einhard (Annal. ad ann. 786. ed Pertz) še teh imen omenja, ko povrat britanskih Venetov v Gallio poroča. Ime kloštra: Wilten pri Insbruku tudi sem spada. V nekej listini od l. 1040 se ta kloster veli: Weltenburg. Pripoveda se, da je ta kloster nek orjaš — velikan z imenom: Haymon, ki je leta 878 umrl, postavil. Ta narodna pravljica je leta 1571 tiskana bila (glej Mone Untersuchungen zur Geschichte der Heldensage str. 288). Historično osvedočeno je, da so do Brennerja nekdam tudi Slovenci stanovali, in tirolsko nemško narečje shranjuje še v sebi marsiktero slovensko besedo. Omenim samo: Kitsch, Gitsch, Kitschrl, Gitschrl, puca, deklica, slov. čēča, čēčej, iz: keča, kečej, neugebornes Mädchen, neugeborner Knabe (Janež.), tudi lilika, Docke, Puppe, venetsk. cecino, fanciullo, sansk. čiču, Junges.

Na Tirolskem je znana posebna mōčna juha (Mehlsuppe), ki se veli: Juten, Jäten, Jauten, in Pott (W. I, 1232) navaja latvijsko besedo: jaut, Mehl ins Wasser einrühren. Tudi kambrišk. iot, iotum, puls, (Zeus Gramm. celt. 1092). Ta beseda mora isto koreniko imeti, ktero slov. juha, litovsk. juše, schlechte Suppe von Sauerteig und Wasser durchgerührt, sansk. jû-s — jûš-as — jûš-am, Erbsensuppe, lat. jus — jusculum (več poglej Curtius Grundz.⁴ p. 611).*

Po tem uvodu hočemo one besede etymologično pretresovati, katere nahajamo v romanščini, in so po naših mislih po občevanju Slovanov s Kelti in Rimljani v njihova jezika prišle, in po vulgarni latinščini tudi med druge sedaj sploh „romansko“ imenovane narode se razširile, kakor: Španjolce, Portugalce, Rumune, Francoze, Italjane, dasiravno vsi ti narodi niso iz početka bili rimskega, ali, ako se hoče, italiskolatinskega plemena. Vmes je tudi nekoliko novih, ne še doslēj razloženih besed venetsko-

Stricke auf den Schiffen, rusk. morju, ich unterbinde, slovašk. morovat. binden, sansk. mur, umfassen, murv, ligare, nectere, venetsk. merlin, specie di funicella, di cui servono in marinai per avvicinare il bastimento a terra.

* Kambrišk. iot, iotum je znalo se od armorskih in britanskih Venetov izposoditi.

italskega narečja sprijetih, katere na novo podpirajo naše trdenje o slovanskosti starodavnih Venetov.

B a r m e,

starofranc. balma, prov. cat. in v novejših narečjih: baumo, Grotte durch einen überragenden Felsen gebildet, švicarsk. balm, v gorenje italsk. barme. Diez reče: man hat dies Wort für celtisch gehalten, in seiner vorliegenden Ausprägung aber fehlt es den Sprachen dieses Stammes.* Steub gibt als Urform das raethische: palva an, wovon derivata in vielen Ortsnamen vorhanden, hieraus sowohl das bairische und tirolische: balfen. Diefenbach (Origines europ. 239) pa reče: Auch in den Gebieten des Inns und der Salzach bedeutet balfen, palven, die Höhlung unter oder in dem Felsen.

Ako ta beseda ni keltska, in tudi v nemščini ne najde razlage, kje je bodemo indi iskali, ako ne v slovenščini? —

Ko sem leta 1857 potoval v Solčavo (Sulzbach), najel sem si vodnika Krašovca, tega vprašam, kako pravijo pečevnatej votlini, ki je ravno pred nama zijala? On mi reče: parma, ali pa tudi zijavka.

Pri Valvasorji pa sem bral, da na Kranjskem tudi nekteri zijavki pravijo: ške den, in isti pomen ima: parma pri Slovencih kraj Mure. Parmo imenujejo oni votli prostor, ki je tik gumna, in v katerega zlagajo posušeno snopje, pozneje pa slamo. Miklošič je sicer to besedo djal med tujke, in mislil, da je iz bavarsk. barm, barn, die Banse, a Schmeller (s. v. palfen) ima: barn za nemško.

Slovenščina nam daje tudi umno razlago iz: param, spalte, trenne, tedaj korenika: par,** suffiksom: ma, primeri: kos-ma, krč-ma, kãdr-ma, itd.

Parma tedaj: der (Felsen) Spalt. **P** v naglasu prestopi v **b** primeri venetsk.: brognolo, italj. prugnuola, lat. prunum, die Pflaume, tudi v francošč. nahajamo: balco zraven: palco.

* V svoji Gramat. I, 35 pa piše: balma, Grotte, altfran. balme, baume. Ungewisser Herkunft.

** V sansk. phalāmi, dissilio, findor, iz te: σπηλι-αιον, spelunca.

Oblike: palfen se tudi lahko izpričajo, ker uže v slovenščini večkrat *m* prestopi v *v** torej oblika: parva za parma mogoča, in v nemšč. tuji *v* prelazi v *f*.

Tudi romanščina glasnik *v* spreminja v *f*, na primer: italj. fia (adv.) = via. profenda, iz: providenda (glej Diez, Gram. 288), franc. fois (vicem). Da so stari narodi duplje po razkalitvi imenovali, spričujejo primeri, kakor sansk.: dari in vidara, specus iz: darâmi, divido, spalte, anglosak. scruff, specus, niederhd. schruffen, findere. V venetščini nahajam: palmada, pezzo di legno concavo, vtegnilo se je iz: parma — palma izobraziti.**

Tas,

franc. Haufe, Schicht, anglosaks. tas, angležk. tass, nizozemski tas, Kornhaufe, gälsk. dais, kymrišk. das, slov. tasa, eine grosse Menge aufgeschichteter Garben (Janež.). Kako je ta beseda prišla med Francoze, Anglosaksonce, Angleže, Nizozemce, ako ne po Venetih in Veltih? Ravno taka uganjka je z besedo:

Haridelle,

franc. elendes, mageres Pferd, hennegavsk. hardele, anglež. haridan, wallonsk. harrot, normanski harin, idem. Diez reče: „Trotz dieser Varianten ist seine Herkunft nicht klar.“ Slovenski: hare, genitiv: harena, dalje haretina, mageres Pferd (Janež.). Iz tega franc. harasser, ermüden, abmergeln. V serbšč. haran (Vuk s. v.) abgenützt, tritus, slov. ob-haran, idem, rusk. dialekt. **haritsja**, utomljatsja, *ταριχενθῆρα*, abzehren, auszehren, halêt, umirat, (glej Gilferding, O srodstvê &c. str. 151).

Escoufle,

franc. Hühnergeier, starošpanj. escofle, bret. skoul, kornsk. scoul. Uže sem omenil, da tudi codex Venedot. pozna to besedo, in mislil sem v njej najti skaženo slov. sokol, vendar franc.

* Primeri staroslov. *ѣръмънъ* in *ѣръвенъ*, srb. tamni in tavni.

** Iz lat. palma, gršk. *παλάμη*, aglsk. folma, althd. volma, flache Hand, nemogoče, ker sta si pomena: planus, flach, in: concavus, hohl, gehöhlt, gewölbt, gekrümmt nasprotna.

ecoufle, in starošpanj. escoufle govori za — skobel, ker **e** je znana prothesis v grščini in v romanskih jezicah sploh navadna. V franc. zastopa glasnik **f** glasnik **b**, primeri franc. tref lat. trabs, (glej Diez Gramm. I, 465). Slovenski s suffiksom: ee — skobee (Janež.), Sperber, srb. kobac, tudi ruski, litov. kublys. V slov. toraj korenika skob, sicer primeri gršk. *μυζός*, in *σχυρός*, staročesk. spina, Schmutz in grško *πύρος*, Schmutz, dalje: kopiti in skopiti, skoba in koba itd. Diez si trudi: ecoufle razložiti iz nemške besede: Schupfer iz schupfen. — Težko!

Cochevis,

franc. Haubenlerche. Diez reče: „ein Wort schwieriger Deutung!“ Suffiksa ne vem razložiti, a deblo se vjema sè srb. kuk-ul-j-ica, *lat. cucul* kuk-mar-ka, avis cristata iz kuk-ma, Haube, Schopf.*

Francosčina ima tudi mnogo enakih imen za ladije, katera tudi v rusčini in venetsčini nahajamo.

1. Busse, starofr. anglež. bus, staronord. busa, nizozemski buise, venetsk. busi, ruski busa.

2. Gabere, franc., venetsk. gavara, ruski gabara, Diez pri teh imenih vpraša: „Aber woher?“

3. Coque, starofranc., bret. koked, althd.: koccho, Ky-mriški coch, nizozemski: kog, venetski: cochi, rusk. koč, kočmara.

4. Zatarā, franc. španj. venetsk. zattera (beri éattera), flacher Kahn, staroslov. katrъ-ga, navis, ruski: kator-ga, sansk.: katora, flaches Gefäss, slov.-herv. čutura, ploska, flache hölzerne Flasche, čatarā (Janež.) Kanne.

5. Pinque, franc. španj. pinco, portug. pinque, nhd. pinke, „eine Art schneller Lastschiffe mit flachem Boden und mit einem langen und hohen Hintertheil, wie Adelung das deutsche pinke beschreibt,“ ndl. pink, angl. pink, Fischerkahn, venetski: pigna, barca, specie di paglia in fatto in figura conica attorno ad un palo che i Toscani chiamano stocco, rusk. pinka, trimač. sudno (ladja). Pomen te ladje je isti, kateri venetske besede: pignata, pentola, Topf, Kochtopf, in slov.

* Venetsk. scozzeta iz: scoccieta, Schopflerche, cocognelo, Haarzopf, srb. kukuljica, Haarflechte, venetsk. cucar, einen beim Schopf nehmen, bulg. kačul, Kopfbund, sansk. kankana, Schopf.

pinja, Butterfass, Rührkübel, iz korenike: pin-pen, staroslov. pьnъ, rusk. dialek. pin-ut, tendere, sich strecken, dehnen, venetsk-ital. pign-ere iz: pinjere,* hervorstrecken, heraussstehen, vorwärtsstehen, tedaj isti nazori, kakor v besedah za posodvo: staronord. staup, staronemšk. stouf, rusk. slov. stopica, gršk. σπάμνος, in podoba pinje, pinke barke, pinje, — piskra, in pinje motilnice — odgovarja poznamenovanji. Venetsk.: pincio, penis, slov. pinjka, die äusseren weiblichen Geschlechtsheile, nalslanjajo se na iste nazore penjenja, pinjenja, des Hervorstreckens.**

Sorodne so althd.: spannan, spinan, gršk. po zgubitku glasnika: π — σπάω, tendo, sansk. sphâyâmi, ich gehe, ziehe in die Höhe (glej Curtius Grundz. str. 272).

Srb. pinjav, dosaden lästig, analogično grškemu πον-ηρό-ς, lästig, schlimm, ki je iz iste korenike. Primeri nemšk: „gespannt leben“. Iz te korenike je tudi litovsk: spinta, škaf, in česki pinta, nhd. Pinte, franc. pinte, španj. pinta, rumunsk. pintă, slov. pint, ein Maass für Flüssigkeit, pa nikakor se ne vjemam z Diezom, kateri to besedo zmeša s španj. port. pinta, Mahl, Zeichen, kar je iz: pingere, pictus. —

Rinja,

Murko v svojem rokopisnem „Besedniku,“ Aussatz, in je pristavil vergleiche: izriniti se, hrv. runja, in uže Miklošič je kazal na koreniko: ru, venetsk. rogn iz: runja, Aussatz.

Broulo,

Broglio, sploh v severo-italjanskih narečjih znano v pomenih: ograda, plot, ograjeno grmovje. Beseda je prešla v franc. breuil, v portug. brulha, provenç. brue-lha in v nemško: die Brühl. Diez dvomi je li bi besedo razlagal iz kymr. brog, Anschwellung, ali srednjenem. brogen, erheben, ker je kakor stare listine pričajo, prvotna oblika: brogilus — „lucos nostros, quos vulgus brogilos vocat.“ (Diez Wört. I., 88.) V lat. srednjega veka tudi: brolium, iz: brogilium. Boerio pravi, da v

* Tako tudi italj. pignere, malen, iz pingere. V srb. penjati koga, in die Höhe heben, penjati se, ascendere.

** Isti pomén teči v latinski besedi: mentula, razlaga se dalje naprej.

denešnji venetščini: bruolo označuje: „luogo piantato d'alberi fruttiferi, vicino all' abitazione.“ Jaz stavljam brogil-bruolo-broglio k onemu deblu, iz katerega je česk. brah, broh, berh, lužičko-srb. brož-nja, Scheune, gumno, staroslov. brěgъ z istim prvotnim pomenom, katerega ima got. bainga, custodia, s katerim je po Curtiu sorodno gršk. *φράγ-νυ-μυ*, schliesse ein, *φράγ-μυ*, plot, in lat. farcio. Brogil je torej: broglъ, Hausobstgarten, Hausbaumgarten, okovarjen, ograjen kraj, in če se je rabilo tudi za gaj, — lucus, prišlo je od tega, ker gaje štedijo, gojijo, ogradijo, zato gaj, od gojiti, in Megiser ima: šedem, schlagbarer Buchenwald, to je hosta, ki se je štedila — ščedila — šedila. Iz tega debla tudi slov. breg, Ufer, ker varje pred vodo, nemšk. Berg in Burg. Grško deblo: *φράγ* in lat. fare, še je ohranilo izvirniši pomén ogradenja, opletenja, oklepanja. Praserodno je menda starogadh. brog, domus.

Lipa

venetsk. pandolo, ein Schlagbrett im Kinderspiel, iz lupa, ker smo se pri mnogih besedah prepričali, da se venet. glasnik *u* oslabuje v *i*, slov. lupati, pulsare.

Kruški.

V slovenskem jeziku označuje ta beseda one zdrobljene kose, ki néso pri mlatitvi pšenice ali rži iz vlatovja kot čisto zrnje odpadli, marveč, ker zrno né bilo po vse zrelo, s plevami vred se osipali, — se skrušili. Krušiti poznamenuje isto, kar staroslov. kršiti, frangere, srb. krušiti, bröckeln, litov, krušti. Korenika: krh je stvarila mnogo besed, naprimer slov. krhet, fragmen, krhek, fragilis, krh, kruh, frustum in panis, polsk. kruszić, rusk. kroha, mica, itd. Miklošič primerja sansk. karš, radere, scabere in slično.

V romanskih jezicah tudi nahajamo besedo iz te korenike, ali néšče dokazano, da je ta beseda romanska, in sicer: crusca, Kleie, otrobi, churwaelsch: crisca, švicarsk. krüş, švabski: grü-sche, franc. gruis, piem. grus. Novoprovenc. tudi pozna glagol: crusca, zermalmen. Diez ima to besedo, ker jo v švabščini in v švicarsko-nemšk. narečjih najde, za nemško; tako je tudi mislil

Muratori. Glossae florent. imajo opazko: furfur „cruse vel chliha.“ Chliha je res nemška beseda, novonemšk.: Kleie (zato bi se Kleiie pisati mogla), pa je li to tudi crusc, grüsche itd., bode se težko dokazati dalo, ker v nemščini ni nobenega themata najti, kateri bi nam razlagal to besedo. Vtegne beseda biti keltska; angležč. še pozna: to crush, conterrere, irsk. creas, macies, vendar znala je ta beseda tudi od armorskih in britanskih Venetov v angleščino priti. Altn. crassa, zerreiben, franc. e-crasser, zerquetschen. Naj se dalje preiskuje.* Jaz samo opozorim na ironijo, ki jo je napravila ta beseda. V Florencii se je bilo, kakor znano, ustanovilo učeno društvo, ktero si je nalogo dalo vse ne italske (latinske) besede iz italjanskega jezika iztrebiti. To društvo si je dalo ime: „Academia della crusca“, ker je kruške — otrobe odpravljalo iz italščine, a uže v naslovu je ohranilo tuji ne italški besedi: Academia in crusca. Suffiks: *ka* je tako zapeljiv, da bi besedo slovanščini prisvajal.

„Spighe o bacceli separati dal grano, o biade battute dopo la prima trebiatura,“ pa se v venetšč. po Boeriu velijo: caveèle, caveole. Uže sem omenil, da v litovšč. imamo še živo besedo: k i a v a l a s, die Hülse eines Roggenkorns, slov. š č a v j e, siliquae, mittelhd. Kaf, Spreu, bavarsk. Kefe, siliqua. Pšenico in žito so uže pred prihodom germanskih narodov v Italio Veneti sejali in mlatili, in za luske in pleve gotovo uže imeli svoje besede, ne pa da bi še morali do 5. stoletja po Krist. na nje čakati. Pleve Venetščan tudi imenuje: pula in bula, polski: pela, Spreu, srb. pa: palje, mekine, otrobi, litovsk. pelas, Spreu, rusk. pela, Spreu slov. pleva iz pelva, lat. palea, ital. vigliuolo, lopa, lolla. Diez né prav ravnal, da je pri razlagi neitalskih besed segal po nizozemskih, škadinavskih, gorenje- in srednje-nemških. V Italii so izmed nemških plemen le Goti in Longobardi (slednji anglosaksonskega porekla) dalje časa stanovali,** in tedaj se ima pri primerah le na oblike gotščine in starosaksonščine ozirati.

* V novokeltsk. jezicih se za otrobe sploh rabi: bran, brenn, tudi v genovskim, piem. brenno, bran, Kleie.

** Tudi Heruli kaci 60 let, a teh jezik, ki je brž ko ne tudi bil gotiški, je imel mal vpliv na italščino.

Jegno.

Miklošič ima v svoji razpravi: *Die Fremdw. im Slaw.*, besedo jegno, aula Vorhof fürs Vieh, in misli, da bi utegnila ta beseda iz nemške: Hege, Gehege nastati. Nė verjamem. Nemški Hag, Hege, si je priredil Slovenec v: aga, živi plot. Jaz trdim, da je jegno premeknjeno iz: gajno, gejno, kakor: hrkelj frustum panis, iz: krhelj, reško (fiumansk): zajik iz jezik, in več tacih. Gajno pa še se v rusk. narečjih nahaja v pomenu: hlev (glej Gilferding „O srodstvė“ itd. str. 18.) in tudi v patavinskem narečji najdemo: gagno, hlev, (Patriarchi s. v.). V italšč. *g* pred *n* stopi, primeri: cignere iz lat. cingere, tako tudi gagno.

Troupe,

franc. italj. truppa, španj. port. tropa, Haufe Menschen, prov. trop, Heerde. Diez piše: „Schon die lex. Alam. kennt: troppus, Heerde („si enim in troppo de jumentis illam ductricem aliquis involaverit“); woher aber dieses Wort? Die celtischen Sprachen gewähren keinen Aufschluss. Die besten Ansprüche scheint noch das lateinische: turba zu haben, das vielleicht durch deutsche Aussprache in: turpa, endlich in: truppa übertrat.“ Ta razlaga, o katerej Diez sam ima pomislake, bode težko kedaj obče sprejeta. Latinska: turba se vjema z gršk. *τὺρβη*, Lärm, *τurbήω*, lärme, *τurbήσια*, Wirrwar, lat. turbare, in Unruhe bringen, verwirren, zerrütten, stören, a venetščina ima verbum: trupare, kateri sodržuje pomen: kopičiti se, sich anhäufen. Boerio reče: trupare, truparse ammassarsi, sich häufen, anhäufen, in rabi tudi to besedo, kakor slovenščina v pomenu: coire (modo animalium), ker živina to djanje izvršuje skakaje, in se kopiči, — dela podobo kupa. „Biki, žrebei se trupajo.“ Uže sem na drugem mestu rekel, da je slov. trupa, tropa, edno ista beseda sè staroslov. *tlъpa*, rusk. *tolpa*, Schaar, Heerde, in da je v besedah: trupa, tropa, metath. oblika s starejim glasnikom: *tr^{om}*. Srbščina šče nam je ohranila glagol: *trpati*, accumulare, trpanje, accumulatio, trpanac v sobi, nemože se čovek okrenuti; es ist alles vollgehäuft im Zimmer, man kann sich kaum umdrehen (Vuk. s. v.). Sicer tudi starofranc. pozna:

atropeler, zusammenhäufen, španj. port. tropelar, über den Haufen werfen, a ta glagol je nastal iz substant. trop. Vsekako je znamenito, da le v slovanščini nahajamo glagol: trpati, anhäufen, med tem, ko srbščina niti staroslovanskega in ruskega: тлѣпа, in tudi slovenskega: trupa ne pozna. Truppa, troupe je le mogla iz jezika Venetov v romanske jezike priti. K тлѣпа, tolpa, tropa, trupa bi jaz stavil goth. thaurp, das Dorf, toraj mesto, kjer ljudje na kupih stanujejo, in staronord. thurpaz, congregari, in te germanske besede nam zopet pričajo, da se ima truppa razločevati od turba.

Badja.

Srbsk. Rauchloch, ne tuja beseda, kakor Vuk misli, nego spada k istemu them. iz katerega je: badanj, velika šupla (votla, durchlöchert) klada. Ker badja in badanj poznamenujeta luknjasto, votlo stvar, moramo iskati koreniko, katera to izraža, in druga né, nego starosl. bad-aja, pungo, kterej Fick in Curtius pripravnata lat. fodio. Kakor je iz fodio lat. fossa, iz: fodta, dalje: fodina, tako tudi badja in badanj iz: badaja. Sem spada tudi rusk. badja, Wassergraben, litov. bedu, grabe, latvijsk: bedre, Gruft, slov. beden, Höhle im Baume, bedenica, Erdgrube,* gršk βάθος, Tiefe, βάθ-υρος, Grube, βήσσα iz: βήθja, Schlucht. V sansk. badhas, Tiefe, Schlucht, Schlund. Bogata je venetšč. V njej nahajamo: baise iz: badise, in to iz badice (primeri venetski raise iz: radice, radix), fauci del pesce, sbadagiar iz: sbadagliar, aprirla bocca, Maul aufsperrn; sbadagio, Maulkorb. Iz venetšč. v druga romanska narečja in sicer: italj. prov. katal. badar, starofranc. baer iz: bader, novofranc. bayer, den Mund aufsperrn, gaffen, vergeblich harren, da stehen mit offenem Munde, nach etwas trachten (das Maul darnach aufsperrn, lechzen), starofranc. en bader, umsonst, analog. srb. badava, umsonst, vergeblich, tedaj ne tujka, kakor Vuk misli, temoč se ima iz: bada razlagati, primeri venetsko: star a badà, vergeblich warten, to je, kakor Diez dobro

* Tudi srb. badnje v, zum Fasse, zur Wanne gehörig, to poznamenovanje je nastalo po votlini, slov. beden, Mostpottung v Vipavi, česk. bednař, Fassbinder, srb. baždar, iz badjar, der Aicher, kteri badje meri. Sem spada tudi česk. bedna, Schacht.

razlaga: mit offenem Maule dastehen. Dalje iz: bada, franc. ba-
daud, Maulaffe, badin, scherzhaft, churw. baderlar, schwatzen,
plappern, slov. badljat, badljavec, v istem pomenu.* V lat.
in sicer v Isidorovih glossah: badare, hippitare, oscitare = os
aperire. Diez (Wtb. I., 44.) piše: es ist von nicht ganz
gesichertem Ursprunge. Die celtischen Sprachen
scheinen keine passende Wurzel zu enthalten. On
misli na staroirsk. baith, Thor, slov. butelj, idem, vendar dvomi,
kakor tudi nad nemšk. beiton, baidon, säumen, harren —
„doch hängt einiger Zweifel daran, weil es der offenbar ältesten
Bedeutung von: badare, Maul aufsperrn, nicht genügt.“
— Venetšč. še ima: badar, attendere, mit offenem Maul harren,
badial, (adverb.) stupendo, Maul aufreissend, badinar, burlare,
badaloco, badalone, seiocco, tölpelhaft, ker buteljni imajo
sploh odprta usta itd. Ker keltšč. te besede ne pozna, in itak tudi
gemanšč. ne, gršč. pa obliko βαθ in βηθ, — lat. fod, ponujate,
smemo imeti to besedo za pravenetsko, in iz venetščine je prišla
v romanske jezike.

Brav.

Brav se rabi v staroslov. za: „animal“ sploh, novoslov. brav,
aries, pa tudi: poreus castratus. V novoprov. in katal. pa: brau,
Stier, Kalb, španj. braviar, brüllen, to je po bikovo, teleče se
dreti, španj. bravo, wild, srednjelat. bravus, bos, ein junger *barbar*
noch nicht ans Ziehen gewohnter Ochs, staroitalsk. „unde brave“,
stürmische Wogen. Diez reče: „die älteste Bedeutung ist „un-
bändig, stürmisch, daran knüpft sich die Bedeutung: stürmisch im
Kampf, tapfer, sodann: tüchtig, trefflich, stattlich. Die Herkunft
von bravo ist nicht gesichert.“ Diez pri razlagi na tri besede
opozoruje, na lat. pravus, verkehrt, unecht, na kymrišk. braw,
Schrecken, in na nemško: raw, roh. Ali pri vsakej teh besed ima
svoje pomisleke, tudi na gršk. βριῶν, stark sein, je mislil, vendar
iz tega ne dobimo lahko oblike: bravo. Zakaj ne bi pa ver-
jetno bilo, ako trdimo: bravo je nastalo po lastnosti brava,
mladega živinčeta, ki je sogorno, živo, nebrzdljivo, jako, itd. Pri-

* Primeri šče slovaško badat, predskazivat po Sreznevskijem, bulg. bede,
klevetat. Po istem nazoru srb. žvalo, fauces, iz etym. žu-zu,
zijati, zato litov. žuvis, riba.

meri: fera in ferus. Nemšk. brav je iz romanščine, in še le v 17. stoletji v porabo prišlo. Iz bravo je bravour, in druge romanske besede. Prvotni pomen besede brav je: Zuchtvieh, in med to spadajo bik, tele, oven, in prasec, za to brav animal in genere. Grimm je mislil tudi na slov. pravi, recht, echt, vendar se Diezu in tudi meni ne priporoča ta izpeljava.

Braga,

polsk. braha, česk. broga, litov. braž-ka, Branntweinmaische, Branntweinspülicht, med litov. Nemci: der Bragen, eine Bierart, ruski: braga, eine Art Bier, latvijsk. bradzinēks, Branntweinbrenner, braga, še tudi ol označuje: Gerstentrank, mit Honig gemengtes Wasser, vsako kvašeno, okisnjeno pijačo. V staroslov. o-brъ-z-g-nati in: o-brě-z-g-nati ὀξέμεσθα, in acorem verti, rusk. dialek. a-brez-nut; mantuansk. bresca, iz mantuansč. sard. španj. bresca, starofranc. bresche, Honigwabe. V lat. srednjega veka: brisca; v staronemšk. glossarih v „wirz“ predstavljeno, to je gewürzter Trank, mit Honig gemengtes Wasser. Diez ne nahaja v keltskih besednikih Villemarqué-tove razlage, tudi mu ni Mahnova razlaga iz provenç.: bruse, Bienenkorb, po volji, in če ravno v staronemških glossarih nahaja tolmačenje besede, vendar opazi: allein dieser Umstand führt uns der Quelle des Wortes nicht näher. (Wtb. I, 84.) Naj naravniša razlaga je iz slovanščine: bresca je iz: brežka = ruski braž-ka, in označuje skvašeno, okisnjeno pijačo.

Nunec.

Goriški Slovenci z besedo: nune, označujejo: očeta, kuma, botra, in kakor gorenski Kranjci duhovniku rečejo: „gospod oče,“ tako Goričani: „gospod nune“. To besedo nahajamo v gorenjesrb. (luž.), nan, oče, pri Malorusih: nano, nan-ko, nan-eč-ko, oče, bolg. neni, nenějo, reče mlajši brat starejemu, ker je po starih združnih postavah naj stareji brat prevzel pravice in dolžnosti očetove, srb. nana, mati, rumunsk. iz slov. nanъ, reče mlajša sestra stareji, nun, nъnaš pa poznamenuje, kakor pri goriških Slovencih: botra, tako tudi pri Malorusih: nanašk o, kum. Ker je beseda pri naj skrajniših zapadnih Slovanih doma, né tujka, in magj. nene, stareja sestra, in turšk. nene, mater,

major frater, major soror, so iz slovanšč. sansk. nana, mater, rusk. nanja, pesterna. Tudi v venetšč. nena, balia, nutrice, pesterna, nono, avo, Grossvater, tudi: vecchio, star mož.

Beseda je prišla tudi v druge romanske jezike: italj. nonno, Grossvater, nonna, Grossmutter, lotrinžkofranc. nonnon, novopravenc. nounoun, ujec, španj. ñoño, steinalt; — Diez opazi: „von dem in das spätere Latein eingeführten: nonnus, nonna, einem Ausdrucke der Ehrfurcht bei Hieronymus und auf Inschriften“ (Diez Wörth. I., 291). Diez navaja iz nekega capitulara iz leta 789: „de monasteriis minutis ubi nonnanes sine regula sedent.“

Ker teh besed klasični pisatelji ne poznajo, je gotovo provincijalizem, in ker je pri vseh slovanskih narodih tako živa, je mogla v latinščino in romanščino le po Slovanih priti.*

Ker se vsi jezikoslovci sedaj še vladajoče historične šole držijo, da pred 6. stoletjem po Kristu Slovani neso bili mejaši Romanov, tudi neso pri razlagi neromanskih besed se ozirali na slovanščino. Diez nekolikokrat pokaže pri svojih razlagah na slične slovanske besede, a zopet mu dvome uzbuja „das Sprachgebiet“; kolikor je meni znano, je edini Fuchs slutil, da je tudi v romanščini kaj slovanskih besed, pišoč: „vielleicht hat auch hier (im Illyricum und Pannonien) eine slavische Sprache das romanische Sprachgebiet durchbrochen“ (Fuchs, Roman. Sprach. str. 58).

Parkan.

Ta beseda v slovenščini poznamlja: ograjo, plot, zid okoli britofa, Zwinger, ima jo Janežič, in je živa še danes med Slovenci ob Muri stanovajočimi. Pri Malorusih: parkan, Planke, Band, Gesimse, Mauerband, rusk. parkan, polski: parkan, dolenje srb. parchan, adj. iz slov. párkany, rumunski: prăkan, margo, Rand, Grenze, Bord eines Dinges.

Ker se ta beseda najde pri Malo- in Velikorusih, lužičkih Srbih in Slovencih v toliko različnih pomenih naprimer: Planke, Band,

* Hieronym, domá iz slovenske Panonije, je tudi dolgo živel v venetski Akvileji, in je znal to besedo, ki je prišla od panonskih, ali karnskih (kranjskih) rimskih podložnikov v vulgarno latinščino, v pismeni svoj latinski jezik vzeti.

Gesimse, Rand, Friedhofumzäunung, gotovo né tujka. — Ker nam slovanščina ne da primernega themata pogledjmo v sorodne jezike. Poznamenovanja za: ograjo, plot, vezilo, so le mogla iz korenin postati, katere izražajo pomene: vezati, plesti, graditi itd., in v sansk. najdemo koreniko: parč, conjungere, prīnačmi, verbinde, pračnas, Geflecht, in uže Curtius je (Grundzüge str. 157.) iz te korenike, ki se vjema z gršk. πλέκ-πλέκ-ω, flechte, πλοκή, Geflecht, izvajal tudi grško: πόρκος, Netz, proprie: das Geflochtene, Verbundene, in Walter: Parca „als Flechterin des Schicksalsknäuels“ (Kuhn Zeitsch. XII. 378). Prvotni pomen vezanja je tudi bil znan Slovanom, ker polica (Gesimse) se imenuje: parkan, vsaj polica ni druga, nego vez okoli zidovja;* in ker je ta najskrajniši del zida, je lahko nastal (obvikol) pomen: margo, Rand. Parkan v pomenu: planka se razjasnjuje iz ograjevanja, opletovanja, kar je tudi vezanje. Češčina iz iste korenike ima: prkno, Planke, Latte. Staroslov. прѣkněnъ, adjekt. iz četverorobate deske, tedaj zopet pomen: planka, Zaunpfahl, der zum Umflechten dienliche Pfahl. Iz park, prk je novonemšk. Pferch, Viehhürde, ograja, v katero se živina zapira. Nemščina ne more vlastnine te besede dokazati. Ker se sè sansk. koreniko: parč, gršk. πλέκ, lat. plec (plec-t-o), plie (plic-o), starogorenjenemšk. flihtu, novon. flechte, po trdenji vseh kritičnih jezikoslovcev vjema, in ti tudi slov. plet-a iz: plek-t-a sem stavijo, smemo tudi trditi, da je nekaj tudi v slovanščini oblika: park — prk navadna bila. V venetščini nahajamo procoio, Pferch, ograja za živino. Procoio pa je nastalo iz: procorius, ali tudi: procorium, tedaj: prok-or; — primeri zaradi suffiksa: stob-or, grah-or, lap-or; in prokor ne označuje druga, nego: das Geflecht, πλοκή, pračnas. Iz tega themata tudi gršk. πόρκις, fibula, cujus hastae ferrum cum ligno coercetur.

Podajmo se v romanščino. Tam nahajamo it. parco, španj. port. parque, provenç. parc, pargue, pargou, franc. parc,** Umzäunung, Thiergarten. Uže zgodaj v latinščini srednjega veka:

* Primeri analog. lat. lorica, Gesims. in: lorum, Band, Riemen, štajerskonemško in tudi slov. Fatschen, fača, Gesims, Mauerband, iz furlanskega: fača, in to skaženo iz fascia, Band. V nemšk. Fatsche tudi: Wiegband.

** Franc. parquer, in einen Pferch stellen.

parcus, parrieus, in v starej nemšč. pfarrich, pferrich, anglosaks. pearroc, tudi v novokeltskih narečjih, gälsk. pairc, kymrišk. pare, parueg, oblike, katere uže izpričujejo, da beseda né italska (romanska), ne germanska, ker ti jezici nam dajo sorodnice: plec, plie — flacht, fliht.

Diez ne ve, kaj bi s temi besedami napravil, in piše: „Scaliger hielt es für eine Entstellung aus: pale, diess wie palus, Pfahl, in Beziehung auf die Einzäunung, andere leiten es vom deutschen: bergen, aber der Anlaut ist entschieden die tenuis, althd. *pf*; andere vermuthen celtischen Ursprung,* aber auch in dieser Sprache steht es da wie ein Fremdling“ (Diez Wörterb. I. 305). Slednjič reče: es wird zu bedenken sein ob es nicht vom lat. *parcere*, herkommen könne, so dass *parco* etwas schonendes bedeuten würde,“ pač: „zu bedenken“. —

Beseda je lehko prišla v Britanijo po armorskih in britanskih Venetih, tudi slovenskih Veletih, kateri so se ne samo naselili med strugami Rhena, v okrožji Utrehta, temveč so tudi jadrali čez morje — v Britanijo (glej Šafařík: Slovansk. Starožitnosti II. 44 seqq.) Nekateri jezikoslovci so hoteli oziroma na venetsko: Barco, ktero Boerio popisuje: „un coperto di paglia a pendio, infilato a sostenuto da quattro stili di legno diritti e piantati in terra, sui quali s'alza, e s'albassa per tenere al coperto una massa di fieno o di paglia;“ a barco je iz: balco, it. tudi: palco, Gerüst, Stockwerk, španj. port. palco, franc. balcon, Erker, vse iz staronemšk. balcho, palcho, Balken, slov. iz nemšk. polka, der Fensterbalken, staronord. bâlkr, Verzäunung, po analogiji, kakor venetsk. palanca, Zaun in Pfahl.

Caneto,

fascetto die lana cardata per filarsi, omikana volna za prejo, v ruščini pa nahajamo: kanat, tolstaja vrv. kanatnik, rastlina, abutilon avicennae.

* Keltske oblike so zopet z naglasnim *fom* kymr. fflasg, geflochtenes Gefäss, franc. pa: le plais, septum, starofranc. plesseis, iz: plekseis, Park, nemšk: Flachs iz istega themata, kar pričuje, da: Pferch né nemško.

Pogača.

Miklošič je djal to besedo med tujke, in mislil, da je italj. focaccia, venetsk. fugazza, a slovenščina italj. naglasni *f*, obdrži, primeri slov. fornjača, Dörröfen, iz: fornace ali pa ga spremeni v *b*, na primer: barva, iz nemšk. Farbe. Pogača druga né nego: ein knolliger runder Kuchen, isto kar nemško: Gugelhupf.

V sansk. imamo: pundža, glomus, der Ball, Klumpen, v rušč. pugovica, Knollen, Knopf, pugovina, grmek, holmek, * ein runder Hügel, isto, kar kóm; staroslov. pag-va, globulus, polsk. pag-vica, lederner Knopf, isto označuje tudi venetsk. ponga, gozzo, Kropf, ripostiglio appiè del collo degli ucceli. Tudi: la borsa dei danari, foglia, Geldbeutel. V germanščini nahajamo staronord. pungr, Beutel, anglosk. pung, goth. puggs ali pugg, staronem. fung, Geldbeutel. Tudi v srbsč. v slabej obliki: pogača, okruglo drvo, in okruglo mjesto na dnu tjesta.

Tudi v rumunšč. punge, Beutel, v gršč. srednjega veka: *πούγγη, πούγγιον*, novogršk. *πονγγί* v istem pomenu. V sansk. brez nosnika: pûga, Haufen,** in uže Bopp je primeril gršk: *πυγή* in *πυγμή*, in slobodno se tudi priravnava lat. pugnus, die geballte Faust. Curtius (Grundz. str. 268.) tudi sem stavi ahd. fust, Faust, staroslov. pę-stъ, in reče, da je pri obidveh goltnik izpadel, tedaj Fust, faust, iz: fuh-stus, fauh-stus, kakor Mist iz: maih-stus, staroslov. pa iz: peng-stъ. Ker v staroslovanščini nahajamo toliko poznamenovanij, katera izražajo pomene: okrogel, gomuljast, knollig, knotig, in celo za okrogli sad: pagy, corymbus, in: malum punicum, tudi moramo pri tej besedi Miklošičevo trdenje, da je tujka, zavreči. Diez pri venetski besedi: ponga, Kropf der Vögel, vpraša: „aber aus welcher Quelle?“ (Wtb. II, 55.)

Polšina.

Janežič ima: polšina, Dachslöch. Med Muro in Dravo: pušina (ne kje püšina), Lager des Hasen. „V zelji ima zajec rad

* Slov. Pogel, Poguš, topično ime okroglih brežičev, prebivalci na takem holmcu pa se pišejo: Pogelšek.

** Sorodno ahd.: pigo, piga, mhd. bige, nhd. beige, boig, cumulus.

svojo pušino,“ govori ljudstvo, tedaj iz: polščina, in to se vjema s staroslov. plъstnica, cubile. Thema je plъstъ, coactile, Filz, Wolle von Haaren, srb. pust, iz: plъst, česk. plst', polsk. pilść, gorenjesrb. (luž.) pjelsć, weiches Thierhaar, rumunski iz slov. pъslъ iz: pъlstъ, gršk. πῖλος, lat. pileus, althd. filz, agsak. felt. V venetšč. nahajamo: poltron, Faulenzer, Weichling, poltrona Ruhebett, italj. poltro, träge, feige, verweichlicht, portug. potrão, franc. poltron iz italščine, kakor Diez sam opazi. Diez (Wtb. I, 328) reče, da ima ta beseda svoj vir v starogorenjenem. polstar,* Pfühl, in pridene: „dessen Deutschheit nicht zu bezweifeln ist“; pa indogermanski: *p*, sansk. *p*, *pḥ*, je v gotšč. *f*; v starogorenjenemšč. pa: *f* tudi: *v*, zato oblike: filz in felt. Tudi epenteth. *s* v besedi: polstar pričuje, da je: polstar iz slovanskega: plъstъ — polstъ. Italjanske, portugalske in franc. besede so torej iz venetšč., katera enako nemščini né šče vrivala pred glasnikom: *t* glasnika *s*. Nekaj sličnega nahajamo v litovšč. primeri lit. szerys, ščetina, sè slov. šrъstъ. Poltrona je toraj s plstjo nadeta postelja, analog. franc. lodier,** Bettdecke, in: Faulenzer, nemški: loden, grobes Tuch. Svojo prvo razlago iz: plъtъ, caro, torej popravim; italjanskih filologov razlage iz: „pollicem truncare“ in iz: „pullus, pullitrus“ je uže Diez kot neprikladne zavrgel. Pač pa je iz nemškega italj. feltro, Filz, feltrare, filtrieren, durch einen Filz durchseichen, durchlassen. Ker je v besedi nemški: polstar thema polst, in: *ar* suffiks, uže oblika: polst govori zoper nemškost besede, ker nemški thema je le: fel-t, in ne samo venetšč. tudi italščina sploh ne izpehujete *s* pred glasnikom: *t*, kakor francoščina.

Tudi islandska oblika: bolster, danski in angl. bolster pričujejo, da je: polster izposojena beseda.

Marha.

Kraj Mure in pri ogrskih Slovencih se s to besedo označuje

* V neovokelt. narečjih in sicer kamb. pellisker, mastruca, izposojeno iz: polstar.

** Lat. lodix, grober Wollenzeug, aglsak. lodha, die Bettdecke; staronord. lodhin, zottig, hirsutus, villosus, loddari, der Faulenzer, primeri šče island. slinni, der Faulenzer, bavorsk. Schlenn, Lagerstätte.

vozna, plužna živina. Habelič in Jambrešič imata: marha v pomenu: armentum, Pflug — Zugvieh. Vuk ima marva, pecudes, ker srbsč. rada glasnik *h* spremeni v *v*. Tudi v maloruščini: marha, pecus; iz slovanšč. madžarski: marha, pecus. Miklošič je to besedo med tujke postavil, pa ne reče iz katerega jezika bi jo Slovani sprejeli bili, on le primerja madžarsko: marha in althd. merha, march, mittelhd.: march, nhd. bav. merch, keltsk. marka in irski: marc. V germanšč. in keltščini označuje ta beseda konja,* in jaz mislim, da je Avg. Scheler (Diction. etymol. s. v.) pravo zadel, ko je za razlago teh besed postavil starofranc. marcher, den Fuss auf etwas setzen, mit dem Fusse pressen, treten, stampfen.**

Iz tega pomena so se izobrazili: marcher, sich vorwärts bewegen, besonders von Truppen, franc. marche, Gang, Tritt, italj. marciare, marcia, in iz romansk. jezikov nemšk. marschieren, marsch. Marsch, marca, mare, konj bi torej poznamenoval: das tretende, stampfende, die Erde pressende Thier. To poznamenovanje né samo naravno, nego tudi prilično, ako se pomisli, da se je *marha* nekdanj rabila in še se zdaj rabi za izteptanje snopja, — ker konji imajo navado z nogami v zemljo kopati, in ker njihove stopinje napravljajo vtise v zemljo. Koreniko: mark — march smemo tedaj staviti k sansk. març, tangere, kateri pomen se vjema z gore omenjenim franc. marcher.

Kaj bodemo sedaj storili s slovansko: marha? Jaz to besedo imam za tako samostalno lastnino slovanščine, kakor germansko-keltsko: march — marc. Uže ta okoliščina, da se v slovanščini sploh rabi za: armentum, in ne izključljivo za konja, pričuje za njeni samostalni početek. Dalje se marha bolj rabi za poznamenovanje goveje živine, nego konjev, in kakor štirski Slovenci kraj Brežic z besedo blago, tudi označujejo govejo ži-

* Iz tega them. marskalk (šved.) servus ab equis, pozneje: Marschal, ime visokega vojnega činovnika.

** Iz korenike: marc, mit dem Fusse pressen, treten, je tudi starofranc. marc, ausgepresste Hülsen, Bodensatz. Ista korenika v slovanski obliki: marš, mars, marh, je stvarila rusko: mors, ausgepresster Beeren-saft, primeri analogično nemško: traben = marcher, in: Traeber, srb. trapati, temere incedere, litovsk. trep-ti, stampfen, staroprusk. trapt, treten, in slov. tropine, Trester, gršk. τραπέω, Wein austreten.

vino, tako tudi ogrski Slovenci in Hrvati z besedo: marha, zato Habledelič in Jambrešić pri besedi: marha imata tolmačenje: merx, in Rumuni so od Slovanov prijeli svoj: marvъ, merx, ravno tako Madžari: marha, merx.

Primeri analogične nazore v lat. pecus, peculium in pecunia, nemšk. faihu, Vieh, goth. faihu, Habe, bav. War, das Vieh, in Ware, merx, slovansk. skot, pecus in thesaurus, starofriz. meidm, equus in pecunia, merx, Waare. Tudi slovanski jezici poznajo glagol, kateri ima isti pomen, kakor franc. marcher, in sicer česk. mrs-k-ati, brsat, vdarit, slovaški mrš-t-it, vdarit o zemlji (glej Gilferding: O srodstvě itd. pag. 252.).* Sansk. *ç* in germanskokeltski glasniki: *ch* — *c* (k) v slovansčini odgovarjajo glasnikoma *s* in *h*. Vendar jaz razločujem slov. mrha, Aas, staroslov. mrša, cadaver, mršav, macer, mrsen, foedus. Tem besedam je thema: mars — mrsiti se, foedari, sich besudeln, beschmutzen, beflecken, novoslov. omrsniti se. Te besede jaz primerjam sansk. mrš, irrigare, tako da v besedah: mrha,** Aas, merša, cadaver, mrsiti, teči prvotni pomen mokrote, gnjilobe. Korenika: març, pa tudi v sansk. označuje: capere,prehendere, ligare, in iz te je staroslv. mrъskъ, flagellum, die Geisel, proprie: die Gebundene, srb. mrsiti, intricare, Zwirn verwickeln, mrska, die Runzel. Srbsk. in slov. mrsiti, Fleischspeisen essen, dalje: koze mrsiti, den Ziegen Salz zu lecken geben, se je izobrazilo iz pomena mokrote, tedaj: mrsiti = fluido vesci, cibos fluidos edere, nasproti postnim dnevom, v katerih se ob suhem kruhu in suhih jedilih živi, zato Srbom: suhotinja, Faste, suhi petek; suhotan, der nichts hat als Fastenspeisen. Da tudi venetščina pozna besedo marha v obliki: malga, grex, bodedo se pri razlagi besede: malga, prepričali. Latinske

* Rusk. dialekt. morh, loskot, strepitus, torej iz dejanja mrskanja, des Schlagens, Stampfens. Marha tudi lahko označuje živino, ki brše, aus-schlägt.

** Mrha, Aas ima se, kakor uže rečeno, razločiti od marha. Kakor slov. marha zmirom označuje živino, tako keltsko marc, konja sploh, ne pa kje slabega konja, haretine. Tudi novokeltsk. march, meirch, marc, konj. Tudi althd. marhe, meriha mhd. merhe, od konca 17. stoletja: mâre, mére, mähre, agls. myre, angl. mare, škand. mærr, equa. Iz teh jezikov koroškoslov. mōra, equa, rusk. mērin, cantherius, polsk. mierzyn, mittelgrosses Pferd.

sorodne besede germansko-keltsk. march — marc — slovansk. mrs — mrh v pomenu: vdariti, teptati itd. so: mulcare, prügeln, schlagen in tudi mulcere, streicheln (glej Corssen, Beiträge 382). Menda tudi lat. marcus, marcellus, Hammer, iz te korenike in označuje prvotno: bijoči, der schlagende, tako tudi franc. mark, ausgepresste Hülsen. Diez je tudi, sicer dvomljivo, sem potegnul franc. marche, Markt, marchand, Kaufmann, italj. mercatante, a to spada k onemu deblu, iz katerega je lat. merx, mercator — Mercurius, custos mercatorum (conf. Liv. II, 27. Preller, röm. Myth. 596), kar Fick stavlja k sansk. mriç-ámi, in misli, da označuje: merx prvotno: die Fassung, was man einstreicht, drugi iščejo v besedi: mercator uže prenešeni pomen korenike: març, katera označuje: considerare, reputare, marçana, cognitio, analogično nemšk. fassen, capere in intelligere, vendar primeri: març — capere, z lat. sumere iz: su-emo — emo, ich kaufe, tako da je merx ono, kar se vzame, kupi, ali pa, kar se presodi, jeli bi se kupilo, vzelo.

Trušar.

Megiser ima besedo: trušar v pomenu: dapifer = dapes ferens, der die Speisen aufträgt. Miklošič je mislil, da je ta beseda nemški: Truhsess; vendar ne gledé na to, ka bi Slovenec iz nemškega: Truhsess ne bil napravil oblike: trušar, ampak: tružes,* — tudi nemški: truhsess ni bil „dapifer,“ temveč: praeses agminis, iz staronemšk. truht, agmen, Schaar, in saza = sed, primeri staronord. For-seti, frizinsko: For-site = der Vorsitzende (glej Grimm, Myth. 212. in Tacit. Germ. cap. XIII. ed. Schweitzer — Sidler). Janežič ima tudi verbum: trušati, ätzen, füttern, das Wild mit Speise versehen.

Prvotni pomen besede nam razlaga ruski trušu, trusit, trušivat, sipat, spargere, fundere, streuen, katera beseda pa se razločuje od staroslov. tręsaŕ, novoslov. trosim, tresem, rusk. trjasu, latvijski: trisēt. V srbsčini nahajamo iz tega them. truš-ina, o-truš-ina, panis furfureus, Kleienbrot, torej truša, otrobi, otrušena stvar, osipki. Tudi thema truš

* Tako iz nemšk. Insass se je napravilo slov. inžes, mali posestniki okoli grajščine.

nema nič opraviiti z besedami: trošiti, strošek, trošenje, ta spada k besedi: troha, sansk. trh, scindere, laedere, ferire, zato srb. trošiti, zerbröseln. Patriarchi, spisatelj slovnika patavskega narečja ima: trussa, Schmauserei, in Biondelli besedo iz mantvanskega narečja: strussiar, dissipare.

Bogata je venetščina. Boerio ima: strussiar — la roba, scialacquare, prodigalizzare, sparnazzare, durchbringen, verschwenden, verschwelgen = verzehren, verfressen, dalje: strussiar la roba d' atorno, consumare, dissipare, strussion, mangia, guadagno, kdor vse pojé, posnede, požre, kar si pridobi. Kdor pa vse pojé, zapravi, ta strada, zato v venetšč. tudi nahajamo: strussiar v pomenu: bistentar, Noth leiden, in strussia, stento, Noth, Hunger in Kummer.

Trušar je torej ona oseba pri gostiji, katera trusi, trušiva jedi, jedi vsipava pred gosti, in slov. trušati, ätzen, füttern, das Wild mit Speisen versehen, lepo poznamenuje pomen vsipavanja, primeri: klaja iz kladja, Viehfutter, iz: kladam, legen, lege vor. Ker druga italjanska narečja teh besed ne poznajo, tudi jih ne rabi pismena italščina, in domovina téh besed je le zemeljsko okrožje starih Venetov, so besede gotovo prave-netske, in mi imamo nov dokaz za slovanskost Venetov.

Malga.

V venetščini označuje malga po Boeri-u: čreda, Viehheerde, in ta spaka se je izobrazila iz: malha in ta iz marha, hrv. marha, v srb. v ktorej **h** rad prelazi v: **v** (primeri muva iz muha): — marva, pecudes, das Vieh.* O zmnéni glasnika **ra** z **lom** né pomislika, pač pa se ima dopričati, da romanščina tuji glasnik **h** spreminja v **g**. Mnogo italjanskih besed to potrduje, jaz za priklad samo navajam italj. a-gazz-are iz nemšk.: hetzen (glej Diez Gram. I. 351) venetsk. garbo iz nemšk. herb. Tako je tudi venetskoit. struggere, schmelzen, nastalo iz strujere, srb. strujati, facere ut effervescat, in Diez reče: „das eingeschobene **gg** erklärt sich aus dem früheren hiatus tilgenden **j**;“ zato tudi v lat. srednjega veka najdemo: struges, za strues, Scheiterhaufen, kjer je tudi **h** rad prehajal v **g**, zato najdemo:

* Habd. Jambr. marha, velika, armentum, maloruski: marha, pecus, Heerde vom grossen Vieh; obširniše predi pri razlagi besede: marha.

subtrahendum, za: subtrahendum (glej Diez I, 179.) Primeri šče starofranc. beh order, iz katerega je Italjan napravil: bagordare.

Tudi portug. spreminja **h** v **g**, staroport. trager, novoport. trazer, iz: trahere. Iz venetšč. je malga prešla v narečje sosednih Lombardov, v družih italj. in romanskih jezicih né znana.

Rebelj.

Janežič ima rebelj, Spitze, Streifen, iz istega them. slov. reber, Bergspitze, Berganhöhe, v gorenjesrb. (luž.) jeziku, mutato **r** in **l**: leb-ja, Spiess = der spitzige. V slovenšč. s predstavljnim: ta-ta-leb, Messerrücken. To predstavko nahajamo šče v mnogih družih besedah, na primer: rakat in tarakat, schreien, srb. trkat in: totrkat, klopfen, slov. molznut in: tamolznut, mit der Ruthe streichen; Janežič krivo piše: tamuznut, mesto: tamolznut, korenika: **mlg**; lažiti, in: tolažiti, trösten, erleichtern, log in talog itd.

V venetščini zopet nahajamo: rebbio — iz: rebelj, Zinke der Gabel, Gabelspitze, in Diez pri tej besedi pristavi: „von ungewisser Herkunft.“ Razve nemščine nikjer ne najdem sorodnic, in sicer: riffel, gezackter, gespitzter Berggrat, riffeln, serrare, hecheln, iz tega slov.: rihel, rihlati, die Hechel, hecheln, saks. reppen, serrare. Slov. reber, Anhöhe, Bergspitze, torej né nhd. österr. Leber, Grenzhügel, kakor Miklošič misli; temveč österr. Leber, in mhd.: léwer, Hügel, je iz slovanščine; nemške oblike so: riff, riffel, reppen.

Klat, klatno.

Janežič to besedo ima s pomenom: Koth, v venetšč. in tudi v pismeni italj. crotte, crota, Gassenkoth. Diez je mislil na škand. klot = nemšk. kloss; vendar kloss označuje, globus in gleba, ne pa: blato. Slov. klat je priličniši; glasnik **l** venetščina rada spreminja v **r** na primer: spendor = splendor, in **a** stopnuje v **o** na primer: soma iz: sagma.

V edini sansk. sem doslej našel sorodnico: kirti, coenum, blato, rusk. dialekt: kalt-us, Koth, Schlamm.

Paliti, zapaliti, popaliti.

Teh besed néma še, kolikor je meni znano, noben slovenski slovar v pomenih: verletten, mit Schlamm überziehen, in vendar je še dendenesnji živa pri Slovencih kraj Mure, Ščavnice in Pesnice. Sliši se: „Pesnica je črez breg stopila, in vse travnike popalila.“* Iz debla: pal — je: Palta, ime reke na gorenjem Štírskem, ki izvira iz močvirne imenovane: „Stücklermoos,“ in napravlja nad mesticem Rothenmann, katero se v starih listinah veli: Cirminah, to je: „v črminah“ (črmeni = črveni, roth), dosti muž in mlak. Teče memo Strahove (Strechau) in Jantschnerberga (jančni breg, Schaf-, Lammberg), in pri soteski Klause teka v reko Anas (Enns). Dalje je iz te korenike ime reke: Paltev, Peltev, ki teče mimo gališkega Lvova (Lemberg), in znano je, da je Paltev blatna reka, in tudi svet okoli Lvova blaten. Suffiks: **ta** je slov. nahajamo ga v besedah: pę-ta, Ferse, svi-ta, vestis, iz korenike: svi, umwinden, čę-ta, iz korenike: či, colligere, męč-ta, imaginatio, iz korenike: mak (primeri: za-mak-noti, za-mak-njen, za-mak-nje-nost) itd. Besede iz tega korena so znane v grščini: *πῆλ-ό-ς*, Lehm, *πῆλ-τρο-ς*, aus Lehm, v lat. pal-u-(d)s. Bopp primerja sansk. palalâ in palvala, a niti gršč. niti latin. in sansk. ne poznajo nobenega glagola, kateri bi izražal pomene slov. paliti, popaliti, zapaliti itd. Tudi nemško: Pfuhl, Sumpf, sem spada. To besedo nahajamo tudi v venetščini: paltan, fango e porcheria, che generano le paludi, paltanoso, paludoso, schlammig, sumpfig. Tudi v lombardšč. palta, Sumpf, Schlamm, v piemont. narečji, in iz tega v južno-franc., kjer se glasnik **l** posamoglasí ter iz **al** — postane: **au** — pauta.

Vendar po mojem presojenji italj. španj. portug. pantano, Sumpf, Schlamm, ne spada sem, marveč je, kakor je uže Diez menil, sorodno z gršk. *πάτος, πάτμα*, Koth z vrinjenim *n^{om}*. Sicer v italščini glasnik **n** rad v **l** prestopi, tako: veleno, iz: venenum, Bologna iz: Bononia, Girolamo iz: Hieronymus, témolo iz: thyminus, venetsk. alzano iz: ansula, primeri šče staro-portug. Lormanos = Normani, lomear =

* Tudi sem slišal: „Povoden je toliko palů prinesla na travnik, da bom imel dosti dela, dokler ga proč ne spravim.“ —

nominare, vendar Diez v svojej gramatiki né navel priklada, da bi *l* v *n* prelazil;* in vendar nahajamo besed, v katerih je *n* namesto *l*^a stopil, in sicer venetsk. nombola, Niere, iz: lombola, nanfa it. lanfa, monzer italj. mugnere, iz mulgere, munaro iz: molinaro, mlinar, in ker to stori edina venetsčina, in ta tudi ima obliko: pantano, muža, tako je vtegnila ta izvirno venetska oblika v družih romanskih jezikih prednost dobiti, in tako tudi v srednjega veka latinšč. priti, kder jo v obliki: pantanum nahajamo (glej Diez Wtb. I. vox pantano).

Makur, Makoter.

Slovenci stanovajoči ob Muri in Ščavnici poznamenujejo s tema besedama: pilum, pistillum, Stampfstössel, in pa šaljivo tudi: membrum virile. Korenika: mak obznačuje: stossen, knetten, litovsk. makoti, knetten, slov. macati, rusk. macat, bit rokami, česk. mačkati, daviti; iz tega debila malorusk. makitra, polski: makutra, posoda, v kterej se testo maca, venetsk.: mastra iz: mak-mač-tra, madia, Backtrog, specie divaso di legno, in cui simpasta il pane. Slovansk. mak-mac pa se vjema z grškim: μακ-μάσσω, knette, iz: μάξω, zato v albanščini: μασσουρι, membrum virile, analog. venetsko-italsk: cazzo, membrum virile, iz: cazzar: stossen, puffen, slov. kecnoti, rusk. keknuti, vdariti. Tudi v močnej obliki litovsk. minkau, knette, (starosl. ima močne oblike v besedah: ма́ка, ме́кѣкѣ), in uže sem iz te oblike razložil venetsk. minchion. Iz tega them. tudi venetski: minchia, mentula, a minchia nikakor ne more biti lat. mentula, ker ta zahteva venetskoit. obliko: menza, menzia.**

V latinščini srednjega veka nahajamo: minco. V starogorenjenemških glossah se „cers“ (kers), membrum virile, predstavlja v: minco (Graff V, 707). Diez vpraša: „soll diess mingo, mingonis sein“? Nikakor! Minco je isto, kar albansk. μασσουρι, slov. makur — makoter, der Knetter, Stosser, Puffer, iz them. mink, mēnk. V sredovečnolat. je beseda prišla iz venetsčine. Mentula je Pott najsrečniše razložil iz: mineo, promineo, odkod tudi: mentum, toraj: das hervorstehende, hervorstreckende.

* V vulgarni latinščini se prelaz glasnika *l* v *n* tudi najde, primere glej v knjigi: Der Vocalismus des Vulgärlateins von Dr. Hugo Schuchardt I, 116.

** Tudi pisma italšč. ima kakor lat. mentula, membrum virile.

Deblo mak ima v romanščini dosti vejic, iz tega: it. macco, Gemetzel, po pravem: Zerquetschung, komask. mach, gestampfte Gerste, primeri slov. mekine, Hirsenkleie, starofranc. maque, Hanfbreche (Werkzeug zum Quetschen), henneg. maca, dicker Hammer, slov. macel, genet. macla, Holzschlägel (Jan.), rusk. macovat, mit dem Hammer schlagen, bret. verbum: mâcha, pressen. „Für diesen gemeinromanischen nur den Portugiesen fehlenden Stamm, piše Diez (Wtb. I, 257) scheint sich in den nahe liegenden Sprachen kein taugliches Etymon zu finden.“ Pelledier je mislil na židovski: makkah, das Schlagen, die Niederlage im Kriege, pa kako bi taka beseda prišla v romanščino iz židovščine? Diez piše dalje: „dass das Zerquetschen die Grundbedeutung ist, bezeugen die aufgestellten Wörter, daran ist festzuhalten.“ Diez opazi dalje: Italj. macco, Schwere, Menge, altfr. maquet, Haufe, wallon. a mak, in Menge, scheinen sich der Bedeutung „etwas Gestampftes, Zusammengedrangtes“ anzuschliessen. Iz tega tudi venetsk. mucchio (primeri slov. mučkati, pressen, quetschen), ammassamento, mucchiar, ammassare, torej né drugo, nego kaj namučkanega. Vtegne tudi rusk. makuš, makovka, verhuški, vršniki, staroslov. makovica, fastigium, Anhöhe, das Oberste einer Sache, iz istega them. biti, ne pa: „caput papaveris“; vendar naj se primeri tudi gršk: μακρός, lang, μήκος, Länge, μακεδνός, schlank, sansk. maçita, gross, litov. m a k a ú s, grosser Stab, tako, da Curtius vtegne prav iméti, ako: μήκων, althchd. m â g o, slov. mak, Mohn, iz istega debila izvaja in reče: „vielleicht der langen Stängel wegen so benannt“ (Grundz. str. 153). Primeri šče srbsko: „tjera mak“ na konec, na kraj, makare, lazila, das Bangerüst, rusk. m a k o v k a, Wirbel am Kopfe.

Brklja, brkljača.

Brklja po Vuku: Sturmpfahl, „udariti brklje po šancu,“ špičaste kole nastaviti, brkljača isto, pa tudi „od drveta kao malo muljalo (Stange) na kraju od tri ili četiri rogova, čim se mješa prga“; Janežič ima brkla, Rauigkeit, brklast, rauh uže metamoforičen pomen, prvotni je: špičast. V venetščini nahajamo broca, specie di piccolissimo ehliodo, mal žrebelj, broca de legno, hölzerne Zwecke, lesen žrebel, certi aguti di legno,

con cui i Calzolai conficeano i calcagnini delle scarpe, Schusterzwecke. Tudi v teh besedah je sodržan pomen špičastega. V slov. brok (Janež.), Schrott, brokavnica, Schrottbüchse, menda zaradi tega, ker so nekdanj špičast brok rabili, in ne okroglega. V italšč. brocco, spitzes abgebrochenes Hölzchen, starofranc. broc, Spitze, Spiess, broche, hölzerne Nadel, it. broccare, franc. brocher, stechen, sticken, zato: broccato, ein mit Blumen durchwirkter (durchstochener, gestickter) Stoff. Diez ne ve odkod bi to besedo izvajal. (Wtb. I, 87.) Iz lat. broccus, ne more, ker ta ima drugi pomen, dicklippig, hochlefszig, hochmundig. Galsko: brog (verbum), stacheln, brog, Ahle, bi menda kazalo, a Diez sam opazi: „wenn dieser Stamm nicht aus dem Romanischen entlehnt ist.“ Uže sem na drugem mestu rekel, da imamo v slovenšč. brenoti, stossen, (primeri ital. broccata, Stoss), srb. brenuti, attingere, malo samo dohvatiti, ein wenig nur anstossen.

Prvotni pomén torej: bosti, stechen, stossen, in iz tega poznamenovanja za zbadanja in bodala. Iz tega them. brez dvombe starogalsk. brac, kornsk.: breeh, kymr. breich, Arm, brachium, pa tudi: razsoha, Ast, tudi v parmezanskem narečji broch, Ast. Diez opazi: „des Baumes Aeste sind seine Arme,“ jaz pa bi tukaj gledal na lastnost razsohe, ki je špičasta. Kako so Čehi dobili: brk, Polaci: bark, roka? Jeli so keltske in českopolsk. besede prasorodne? Tukaj nas zopet sreča venetsk. ital. branca, starošpanj. staroport. prov. franc. branche, tudi mase. branc, Kralle, in: Zweig, Ast, rumunsk. brence, Hand, Vorderfuss, srednjega veka lat. „branca leonis“, Löwenklaue (rastlina), nemšk. Pranke iz romanšč. Diez ne da veljati izpeljave iz: brachium, vendar pripoznava zavezo z galsk. brac, Arm; českopolski besedi: brk, bark, mu niste bili znani.

Pomen špičastega nahajamo v venetšč. branco, rebbio, una delle punta, della forca, Spitze der Gabel; pomen roke ima v venetsk.: branca, manata, rokojet, eine Handvoll, brancata, Hieb mit der Klaue, Kralle, Vorderpfote, branchetto, kleine Heerde, je gotovo: Heerde von Krallenthieren, brancolare, herum tappen, auf allen vieren tappen, wie die Krallenthierchen sich bewegen, tedaj izvirni pomen le: bosti, škrampati, vseknoti; venetski ribiči s to besedo tudi rakove škarje poznamenujejo. Tako bi kakor je uže Diez mislil, branca bila nazalirana oblika, in thema: brk; —

srb. brčiti, speichen, špice v kolo staviti, gotovo iz istega them. Razlagal sem uže tudi branca iz berą, capio, fasse, analogično besedi: zampa.

Orna, orca.

Janežič ima orna v poménu: vedro, Eimer, pri Vipaveih: orca, kad. Te besedi nas opominjate na Varrovo: orca „ubi conditum novum vinum orcae in Hispania fervore musti ruptae, nec non dolia in Italia.“ (Varro R. rust. I, 13.) Kot ime za posodvo se najde tudi pri Pliniji (Hist. nat. XV, 19) Columelli (XII, 15.) in pri Persiji (Sat. v. 50). Isidor, ki je marsiktero besedo prav smešno razlagal, je mislil, da je orca postranska oblika lat. urceus. Tudi v grščini nahajamo: ὄρυς, vas olearum, ali Diefenbach (Orig. europ. str. 392) misli, da je grška ὄρυς iz latinščine prišla, kakor tudi iz latinščine v Hišpanijo, in pristavi: „wo sich so manches italische Bauernwort, länger erhielt, als im Mutterlande.“ Njemu je tedaj orca italška seljaška beseda, čuda, da se več denešnji v italščini ne najde, v slovenščini pa z dvema različnima pritiklinama: *ca* in *na*. Orca se prestavlja v: Tonne, Fass zum Trauben nach Hause führen (ta pomen ima tudi vipavska: orca) rabi se šče tudi orca za: Würfelbecher, Feigenkorb, v anglešč. pa: the ork, navigium, in zopet v bolgaršč. isti etymon samo z drugima suffixoma: or-av-ica, ladja, zelo blizo stoji sansk. alu, hydria, menda je korenika: *ar*, sich erheben, aufstreben. Naj se dalje preiskuje, vsekako so to za starino- in jezikoslovca prav zanimljiva imena.

Brst,

slov. Zweig, Sprosse, bersteti, sprossen, brstiti se, sprossen, keimen, brstje, junge Sprossen, Knospenmenge, srb. brst, junge Sprossen, frondes, brsnat, frondosus, brstina, brstiti, abweiden, depascere, „koza brsti, goveda brsté. Znamenito je, da v starofranc. nahajamo brust, Weide, Blätterabfall, bretansk. broust, Strauch, brousta, abweiden, in v starejsaks. brustian, sprossen, kymr. brwys, üppiger Wuchs, se zopet vjema sè slov. brsen, üppig, brsnost, Ueppigkeit im Wachsthum (Janež.). Jeli praserodno, ali pa izposojeno po Venetih in Slovanih, kateri so se v Britanii naselili? —

Ganit,

ruski: smešit, (Даль s. v.) kričat, upit, verhöhnén, lächerlich machen, litovsk. goniti, beschimpfen* (Geitler, litau. Stud. str. 84) česki: hanět, verspotten, hanba, Spott, venetskoit. gogna, in s prothetič. som: sgogna, derisione, sgognar, farsi beffe, schernire, gufare, far bochi in derisione d' alcuno. V stareji sredovečnilatinšč.: gannat, *γλευάζει*, verhöhnt, verspottet, gannum, Spott, gannatura, Verspottung (glej Diez Wtb. I, 237), rumunsk: ingenà, verhöhnén. Diez misli iz althd. gaman, Spiel, Scherz, ali iz: gaman težko dobimo ital. obliko: gogna, sgogna, sgognar, in srednjeslat. gannare, marveč bi dobili gamanare, gamano in slično. Gogna, sgogna, Boerio tolmači v: beffa, burla, derisione, Lärm, Posse, Verspottung.

Bilo,

staroslov. tintinnabulum, tudi v deminutivu: bilъce, adjekt. bilънъ, nizozemsk. bel, Glöckchen, franc. belière, Glockenring, belier, Widder, Leithammel, ker je navada, da se ovnu zvonec okoli vratu obesi.

Vêniti.

staroslov. vendere, sansk. van, emere, gršk. *ὄνο-ς*, Kaufpreis, *ὄνι*, Kauf, *ὄνέ-ο-μαι*, kaufe, lat. vênnum, vênneo, vên-do, starosl. vën-o, dos. Starofranc. vente, Markt, Markthalle vtegne samostalna tvarina biti, in ne iz italj. vendita. Španj. venta, einsam an der Landstrasse liegende Herberge, je iz francesč. Francoska: venta nemore iz ital. vendita biti, kakor Diez misli, ker vendita ne označuje mesta, na katerem se kupuje, temveč: Verkauf, Kaufcontract. V južnem britanskem primorju se po Antoninovem Itineraru najdejo trikrat zaznamovana mesta: Venta, in uže Caesar poroča: „civitatis (Venetae) est longe amplissima auctoritas omnis orae naritimae regionum illarum, quod et naves habent Veneti plurimas quibus in Britanniam navigare consueverunt, et scientia atque usu nauticarum rerum ceteros antecedunt, et in magno impetu maris atque aperto, paucis portubus interjectis, quos tenent ipsi, omnes fere, qui eodem mari uti consueverunt, habent vectigales (Bell. gall. III, 8).“

* Tudi ganit, schn ähen, beschmutzen, srb. po-ganiti, idem.

Nagnenje in izurjenost Slovanov gledé brodarstva opazujemo uže zgodaj v zgodovini. Razve ravno omenjenega Caesarovega poročila o armorskih Venetih, poročajo nam bizantinski pisatelji, da so Slovani tesali ladje za Obre v 6. stoletji, pozneje za Grke, in znano je, da so v VII—X. stoletji illirski Slovani bili strahoviti morski gusarji; in o mestu Volin, pri starih Saksoncih: Winitha, Winetha, to je mesto Venetov (Wenden, Windenstadt), piše Adam Bremensis: „urbs illa mercibus omnium septentrionalium nationum locuples“ etc. (II, 12). Tako razumemo lahko enakost toliko imen za barke, katera nahajamo v starej franc., nizozemščini, v anglešč., v venetščini in ruščini, in katera sem uže (vide Letopis Matice slov. 1876 str. 36—38) razlagal. Suffiks: *ta* nahajaš v slov. pēta, svi-ta, vih-ta &c.

Glota,

slov. Unkraut im Korn, kokolj, (Murko, Janež.), srb. glota, herbae inutilis genus, glotan, glotina, v patavsk. narečji po Patriarchiji: ghiota, ghioton, Boerio ima: gioton, acrostema githago, kokolj, glota tudi v srb. čeljad, Familie, staroslov. glota, *ḡuľog*, Haufen Lente; Geitlerju, ki misli, iz: golota (thema: gol, nudus), ne priglasujem, preje korenika grat, sansk. grath, serere, nectere. Naj se primeri tudi: agsak. gild, sodalitas, starofranc. gelde, Trupp, besonders vom Fussvolk, mitlat. gelda, congregatio, ital. geldra, Lumpenvolk, novonemšk. Gild e.

Genca.

Patriarchi reče, da v patavščini genca označuje: tristerello, trübselig. Genca je lahko se izobrazilo iz: chenca, ker venetšč. glasnik: *ch* spreminja v *g* (dž), in govori: gesa, italj. chiesa, cirkva. V srb. imamo: kenk-ati, Miene machen zum Weinen, kar se vjema s pomenom: tristerello, trübselig. slov. kunkati, winseln.

Ruzelj.

V gorenje srb. (luž.) ruzel označuje: Kloss, (glej Curt Bosse, oberlaus. Wtb. s. v.). Ker gorenjesrb. na početku glasnik: *h*, ki odgovarja staroslov. *g*, izpušča, in se govori: riva, za: hriva, griva, rjech, za: hrjech, grēh, romada za: hromada, gro-

mada, je tudi: ruzelj iz: hruzelj — gruzel. Ker pa gorenje-srb: *u* odgovarja staroslov. *u* — *an* — *en*, ali pa: *u* — *an* — *on*, bi se glasila tedaj beseda v staroslov.: granzelъ, te sicer né, pač pa imamo: gręznati, cadere, gręzěti, demitti. Iz tega them. izvajam venetsko: granziol, (beri kakor slov. *z*). Boerio tolmači: granziol v: crusschello, — la parte piu grossa della farina di granoturco, debeli kosi od turšičine, koruzine moke, tedaj v besedah ruzelj in granziol né različnosti v pomenih, in granziol je Mehlkloss.

Astoni,

cardui, Disteln, v patav. narečji. *Astoni* je iz: *asit-oni*, staroslov. *osytъ*, Distel, *osytie*, cardui. V patav. je *u* izpadel, oni pa je italj. suffiks.

Frullare,

sausen, rauschen, Diez reče: „von unsicherer Herkunft,“ slov. hrujem, hruti, hruliti, idem, serb. frulica, svirala. Glasnik *h* je venetščina spremenila v *f*, kakor v besedi *frapola*, Runzel, slov. hrapa, bafa, Speck, slov. boh,* česk. bohota, tolstota, angležk. the bacon, Speck, nemšk. bache, sus fera. Tudi rumunščina slov. *h* (*χ*) spreminja v *f*, na primer: *rufo*, staroslov. *ruho*. Sorodno je hrv. *bah*, in slov. *bohoten*, v pomenih üppig, aufgedunsen = fett.

Beleta,

Schlamm. Diez ne ve besede razložiti, Blanc je mislil na gršk. *πηλός*, kar nikakor ne sodi. V polščini šče imamo: *běl*, blato, rusk. dialekt: *bil*, idem, (glej Gilferding: o srodstvė &c. str. 256.) litov. *bala*, Sumpf, Morast. Blato se tudi v venetšč. veli: *zacchera*, beri: *éachera*, in *zacula*, slov. *cak-la*, *cek-la* (Janež.), Koth, Morast, *čaća*, Kleister, *zacak-ati*, besudeln, sansk. *čikila*, blato. Drugje nikjer né znano. Sem spada tudi srb. *bala*, *balega*, in malorusk. *baloh*, Rotz, Schleim.

* Tudi v grmanšč. se glasnik: *h* v *f* spreminja: n. pr. got. *auhns*, nemšk. Ofen, staronord. *thrifa*, anglosaks. *thrafiān*, staronem. *threihan*; primeri šče streichen in streifen.

Prode,

^{prizad}
Nutzen, hrv. prud, commodum, prudit i, prodesse, litov. pred-as, additamentum, italj. prod-uomo, ein nützlicher, tauglicher, wackerer Mann.

Garavina,

aschenfärbige Möve, srb. garav, russig. primeri: vrana Rabe, lit. varn-s, črn.

Chebe,

beri čebe, balbus, slov. čeb-ljati, stammeln, plaudern, wie die Kinder unverständlich reden.

Aloco,

Dummkopf, v komažk. narečji: louch skaženo iz: aluch, Dummkopf, vse iz ol-uk — ol-uh, slovašk. ole, Dummkopf, slov. al-ša, (dialekt auša), Närrin. Diez je mislil na lat. ulucus, sova, rusk. oluh, glup človek.

Forsin,

funicella assai torta, staroslov. hr̥zan, Peitsche = funicella assai torta; *h* je prelazil v *f*, kakor se je uže na več besedah videlo. Deblo: hr̥g; hr̥ga, Knoten, tedaj hr̥zan — forsin, Knotenstrick.

Galon,

Körpertheil ober dem Schenkel, staroslov. golĕn, Schenkel, sorodno ital. garreto, franc. jarret, Kniebug, garrot, Gelenk, kymr. gar, Schenkel, bret. gar, Schienbein, prov. garrou, Schweinshamme.

Clacche,

specie di zoccoli, črevlji, starosl. klašĕnie, tibialia, srb. klašnjja, ^{klac} eine Art Strumpf. ^{culze}

Zangola,

beri: éangola iz éancola, in to je diminutiv. iz: čan-ka. Deblo je rusk. čan, Kufe, srb. diminut. čan-ak, gent. čanka,

eine hölzerne Schüssel, v venetšč. zangola, pitale, cantaro, Kammerbecken, slov. zaradi sličnosti: čanča, Herzmuschel, primeri slov. skledčica, Schüsselchen in Kniescheibe, srb. čan-čar Schüsselmacher.

Penon,

Segelstange, rusk. пенъ, stojak (aufrecht stehende Stange) bodi si na nosu ali krmi ladjini.

Tanghegio,

iz tangheglio, ficada, e il bilanciamento o movimento del bastimento, razlaga Boerio, torej iz them. tang, tēg, staroslov. tēglja, tendo, traho, srbski: tegliti, tegljenje, ziehen, strecken.

Gugiera,

iz gugliera, porca, Furche, slov. guliti, stechen, schinden, po-guliti, ab-, ausreissen, (Jan.) rusk. žilnutъ, Stich geben, o-žuljiti (starosl.) pungere, zato patav. gugia, iz: guglia, der Stachelstock, slov. gula, porca, Sau, primeri analogične tvarine lat. porca, brazda in svinja, staron. furricha, brazda, in: farah, svinja. Pictet (II, 82.) išče v rovanji vzajemen pomēn. Litovšč. ima še tudi: gilla, sulcus, Furche.*

Patacheo,

vivanda composta di farina e mele, proprie: der Guss, Zuckerguss, iz: pa-takam, polsk. pataka, klarer Honig, staroslov. patoka, reš fluida, rusko: patoka, ausgeflossener Honig, confer. λαίβη in libum.

Guriti se,

srb. contrahi, gura, grba, slov. mutato *g* in *ž*: žur-av, dürr, hager (Janež.) proprie: zusammengeschrumpft, höckerig, (primeri slov. slôk (kraj Mure) hager, mager, dürr, prvotni pomen: contractus, curvatus, iz korenike: lēk, inflecti,) dolenjesrb. (luž.): žur-ni, armselig, litov. gurti, schwach werden. To besedo

* Tudi v litovšč.: gilti, pungere. Gugiera — gilla, torej: das umstochene Ackerbeet.

zopet nahajamo v starofranc. gorre, mager, v narečjih: gourrin, armer Schlucker, in v starogorenjenemšč. gôrag, arm, elend, kar je gotovo iz slovanščine; iz tega them. slov. srb. gura, hageres, mageres, proprie: zusammengezogenes, höckeriges Pferd, bavarsko-nemško die Gurr iz slov.; maloruski: gura, Höcker, Buckel.

Konica,

v celjski okolici: ein altes Weinmass, Weinzehentmass. Venetsk. cogno, ein altes Weinmass. Diez misli, da je iz lat. congius, Mass für Flüssigkeiten, ali potem bi mogli v venetskoital. nahajati obliko: congio — conzo.* V lat. bi se moglo glasiti cognus, primeri: pugno iz: pugnus.

Za-brŭk-ati,

staroslov. *ἐμφοδιζειν*, fesseln, beschränken, hindern, prvotni pomén: vezati, pasati, iz tega rumunsko brŭciŭ, cingulum, brŭci-nariu, Hosenriemen, venetsk. bragoto iz bracoto, fune di canapa, vrv iz konoplje, nemšk. brauch, Gürtel, v besedi: diech — brouch, Hüftgürtel, iz tega venetsko: braghe, iz: brache, hlače, rusk. bruky, Schiffshose, saks. friz. staronord. brôk, Hose, tedaj oblačilo, katero se obrka, opaše. Iz tega staroslov. brak, connubium, primeri staroslov: po-sag-ati, nubere, iz korenike: sag, binden, rusk. po-sag-a, dos nuptialis; ravno iz te korenike venetsko sagia, ital. saia, lat. sagum, sansk: sadždža, vestis quaedam.

Bluzna,

dimin. blužnička, Wunde, Beule, Narbe, bluznojti, voll Narben, gorenjesrb. (luž.), glej Curt Bosse: Wend. deutsch. Wörterb. nach dem oberlaus. Dialecte str. 3. V venetšč. nahajamo: broza, (beri slov. z), „bollicelle pruriginose, che nascono in varie parti del corpo.“ Ker v venetšč. sbrogjar pomenja: scalfire, aufritzen, aufkratzen, ter gorenjesrb. bluz-na isto, kar: broza iz prablike bragia — brogia. Slovanščina rada pred glasnikom *g* vtika

* In res ima Boerio: conzo, misura di vino, dal lat. congius. Menda: konica iz kognica, eiecto gutturali, rusk. kog-an-ec, mala, glinjasta posodva, sansk. kuhana iz kughana.

soglasnik *z*, na primer: me*z*ga, iz korenike: me*g*, mo*z*ga, iz korenike: me*g*, mo*g*, br $\acute{e}$ z $\acute{g}$ $\grave{z}$, diluculum, iz korenike: breg, tedaj je slov. bra*z*ga, tudi srb. bra*z*gotina, Narbe, iz istega themata. Menda tudi litovsk. bluz $\acute{g}$ -ena, Faser, Fischschuppe.

Kumat,

česki: ku $\acute{m}$ ekat, ruski: du $\acute{m}$ at v ner $\acute{e}$ šimosti, sich besinnen, tudi čy $\acute{m}$ it, slov. ču $\acute{m}$ iti po Janežiču: lauern, prvotno: tiho premišljavati, venetsko: chi $\acute{m}$ ini, in to iz slov. ču $\acute{m}$ enie speculatione, calcoli di raziocinio.

Kobača,

slov. Hühnersteige, malorusk: ko $\acute{b}$ enjak, Korb, Tasche, slov. ko $\acute{b}$ ulica, Taschenkraut, česk. ko $\acute{b}$ -ka, Bergmannshütte, venetsk. che $\acute{b}$ a, Hühnersteige in Mastkorb, korenika: ka $\acute{b}$, serere, nectere; iz te tudi rusk. ko $\acute{b}$ er, tapes, Teppich, der gewundene, gebundene, tudi česk. ka $\acute{b}$ elka, kletka, in iz slovanščine nemško. Ko $\acute{b}$ en, Schweinshütte; italj. ga $\acute{b}$ bia iz ca $\acute{b}$ bia, Käfig, Vogelbauer, Mastkorb, Hühnersteige, né, kakor Diez misli, iz lat. ca $\acute{v}$ ea, Höhlung, hohler Ort, temveč Italian to lat. besedo sploh piše in govori: ca $\acute{v}$ o, ca $\acute{v}$ ata, ca $\acute{v}$ ato, ca $\acute{v}$ erna, ca $\acute{v}$ atore, ca $\acute{v}$ atura itd.

Galč,

slov. (Janež. Gutschmann), Schusterschwärze, Gutschmann ima tudi: ga $\acute{b}$ up, Tinte, atramentum, Delabella: ga $\acute{b}$, tinta nera, črnilo, Habledi $\acute{c}$: ga $\acute{b}$ ic, atramentum, srb. ga $\acute{b}$ onja, ein Ochs von schwarzer Farbe, ga $\acute{b}$ iti, črniti, ga $\acute{b}$ ic, vran, Rabe, ga $\acute{b}$ in, vranec, črnkast konj, ga $\acute{b}$ ovran, je pleonasmus, cornix atra, venetsk. ga $\acute{b}$ aro, quel luogo, dove si tingono le pelli. Miklošič priravnava ga $\acute{b}$ iti z: ga $\acute{b}$ iti, srb. ga $\acute{b}$, russige Farbe. Menda je Plinijevega ga $\acute{b}$ la, šiška, Gallapfel, iz venetščine, ker se iz ga $\acute{b}$ le dela ga $\acute{b}$ up, ga $\acute{b}$ ic, ker ima lastnost črniti; Mikalia ima tudi: ga $\acute{b}$ ica v pomenu šiška, Gallapfel, malorusk. ha $\acute{b}$ ica, cornix atra.

Matb.

staroslov. Schlamm, * polsk. ma $\acute{t}$, coenum, aqua turbida, venetsk. ma $\acute{b}$ ta iz ma $\acute{b}$ ta, ker venetščina glasnik: *n* rada spreminja v: *l*,

* Confer starosl. iz — ma $\acute{z}$ t-ev-ie, coenum = iz — ma $\acute{t}$ j-ev-ie.

primeri: alzana iz: anzana. Malta né vse edno z: malta, maulta, molta, Mörtel, kakor Diez misli; ta nemška v italšč. prešla beseda vjema se z goth. mulda, pulvis, sansk. mrid, argilla, iz: mard-âmi, conterro, althd. molta. Muža in prah nemata naravne sličnosti, prah je suh, muža pa mokra. Iz malta, je postalo it. mota, Schlamm, kakor: topo iz: talpa.

Glъbѣti,

starosl. prehendi, litov. globiti, umfassen, staroslov. u-glъb-ati, infigi, iz tega them. venetsk. giova, iz globa, granchia, Klammer, die unklammernde, umfassende.

Ža-gra-ti,

slovašk. česk. žehrati, wachsam sein, sansk. ga-gar-mi, wache, zend. gar, wachen, gršk. ἐ-γείω, wecke, metath. ἐγρηγορέναι, venetsk. gar-eta, sentinella, Wache, Schildwache.

Sъ-grъzdati,

sъ-grъzdati, staroslov. contrahere. Glasnik *d* je epenthet. kakor v besedah ždrěbъ, ždrělo, venet. grezar (beri *z*) rinzaſſar, verstopfen. Glasnik *d* se vrivlje med soglasnika *z* in *r*, n. pr. starosl. raz-d-rězati = razrězati, raz-d-rěšiti = razrěšiti, itd. Tudi v staročeš. se *d* vtika za glasnikom *z* na primer: rozděv za rozzěv, ždar za žar (glej dr. Gebauer, Filog. list. 1878. str. 306.).

Krapěti, tudi krupěti,

staroslov. contrahi, συστέλλεσθαι, zusammengezogen werden, kleiner, vermindert werden, zato staroslov. krapъ, parvus, srb. krupan, crassus, je prvotno: gedrungen, sem spada menda tudi starosl. krupa, mica, hrv. krupa, grando, lužičkosrb. krupa, idem, iz tega nemšk. Graupe, Grütze.* Zaradi ednacij poznamenovanij toče in kaše, primeri slov. „babja kaša, babje pšeno,“ iz slov. madž. korpa,** furfur. Iz them. krap tudi italj.: groppo

* V luž. srbšč. krupnik, tudi: Spelt.

** V staroslov. krupa, pšenična, σερμίδαλις, feinstes Weizenmehl, proprie das verkleinerte Mehl.

gruppa, španj. grupo, franc. groupe, Klump, Knoten, it. groppa, franc. croupe, Kreuz des Pferdes, starofranc. croupir, hocken, kauern = zusammengezogen sitzen. Sem spada staronord. kryppa, Höcker, alhd. crupel, Krüppel, ein zusammengezogener Mensch, gaelsk: erup, zusammenziehen, nemšk: Kropf, bavarsk. krüpfen, curvari, staronord. kropna, contrahi, v močni obliki nemšk. Krampf, der zusammenziehende, krümmende, slov. kramp, instrumentum curvatum, venetsko: grampia iz: cram-pula, instrumento di ferro, che s'inchiodanno nel bordo di vascello, grampa, Kralle, slov. krempeľj, Kralle, ruski krem-povat, die Wolle krämpeln, iz krampa, Kralle, slov. škrampati, kratzen, reissen, tedaj slovanšč. in venetšč. imate nazalirane oblike; iz tega tudi nenemško: Gruppe, ein Klumpen Leute, venetsk. grupo, nodo, Knoten. Sem spada tudi slovensk. krepelj, das Krummholz am Dreschflegel, kreplica, die Knücker, krepelj, der Knüttel, in: gebogene Seitenhölzer bei einem Netze zum Tragen des Laubes, Strohes etc. Diez opazi: „Die Wurzel findet sich mit der Bedeutung einer zusammengeballten Sache, sowohl in den germanischen, wie in den celtischen Sprachen.“ Ako bi se bil oziral na slovanski jezik, bi jo bil tudi tukaj zadel. Italske besede so izposojene. —

Ol, olovina,

cerevisia, novosl. ol, starosl. ^{Kelt cizara?} *olzeqa*, Obstwein, rusk. dialekt: olovina, Trebern, latvijski in litovsk.: alus, pivo,* v starosl. tudi: olovina, ζέθος (Is. XIX, 10) kar je po Diodoru (V, 26) bila pijača ἐκ τῆς καὶ θῆς, iz ječmena, tudi slovenski: ol je pijača iz ječmena. To besedo imam za izključljivo slovensko; in Škandinavei so si svoj: öl, Anglosaksonci: eal, Danci: öl, in Angličani: ale izposodili od Slovanov. Uže ta okoliščina pričuje za izključljivo slovanskost besede, da se v ruščini: olovina tudi rabi za tropine, in Kelti imajo za pivo besedo: corm, coirm, cuirm, cairm, starokeltski po Athenaiu (IV, cap. 13): *zóqua*, irski tudi: ceria, Gerstenbier, colia, Weizenbier. Iz ceria je: cervisia, cerevisia, franc. cervoise, it. cervigia, räthsk. gervosa, port. cerveja, provenç. cervesa. Ol je toraj le pri nordiških

* Aludaris, pivovar, alude, Bierkrug, alvenikas, olovník, Bierfass.

Germanih znano, ki so bili mejaši Slovanov, k Angličanom so besedo prinesli nemški Anglosaksonci ali pa Veneti.

Grimm je poskušal besedo iz lat. oleum izvajati, a Slovani so ol gotovo preje delali in pili, nego so grškolat. besedo oleum spoznali. Tudi keltščina in germanščina nimate nobenega naravnega etymona za to besedo, med tem, ko mi v slovanščini nahajamo več besed iz tega debla, na primer. srb. ol-oš, das durch ausgetretenes Wasser Angeschwemmte, krš, vsakojako djubre, što voda znese, ol-uja, Sturm, slov. ol-ita, Gedärme (Janež.), čes. j-el-ito, Wurst. Korenika je: ol, stareje: or, iz ktere staroslov. oriti, * λύειν, lösen, auflösen, losmachen, trennen, tudi gršk. καθαίρειν, se v staroslov. prestavlja: oriti, καθαίρειν pa pomenja: rein machen, reinigen, abwaschen, säubern, uže v metaforičnem pomenu. Ološ je toraj ono, što se je orilo, razorilo po povodni, in potem voda izbacne, oluja je oreča moč, katera ori, razori, in olita so čisteča, snažeča, die reinigenden, losmachenden, säubernden. To poznamenovanje je tudi prikladno za: ol, olovino, ker pijača bodi si iz sadja (σίκερα), ali pa iz ječmena (ζύθος), je produkt orenja, olenja; olovina, Trebern, tropine, pa zopet ono, kar se je orilo, sich losmachte, löste, abtrennte, in oljvina ima isti pomen. Kakor je ol, olovina praslovanska, tako tudi:

Kamba,

slov. Steinbier, starofranc. cambe, Brauerei, v latinšč. srednjega veka: cambia, Bräuhaus, cambarius, Bräuer, niederlansk. (pri Kiliaenu) kamme, kam, Brauerei. kammēn, brauen, kammer, Brauer, starofranc. cambier, Brauer. Ta beseda je zopet le pri Francozih in Nizozemcih v porabi; kjer po zgodovinskih poročilih nahajamo še v 6. stoletji po Kristu Slovane.

Po Juliu Afrikanu so uže stari Panoni pivo imenovali: κάμος, (zaradi sufiksa primeri česk: rakoš, das Rohr), in po Prisku, ki je kot poslanec na Atillov dvor prišel, se je tudi tam rabilo ime: kamōs, za pivo, (Historiae graec. Fragmenta ed. Dindorf IV. pag.

* Iz them. or-ol je tudi srb. ol-j-v-ina, isto, kar: komušina, die Blätter des Kukurutzkolbens, nach dem Ablatten, Abschälen, torej: das Abgelöste, Abgetrennte, Abgeschälte. Tudi slov. ol-ih, eine Art Giftschwamm (Janež.), ker ima lastnost olenja, orenja.

berohr.
Korneska.
stroh

83). Ime se ne sme izpeljevati kje iz: kam y, Stein, nego iz korenike: kam, iz ktere srb. komiti, enthülsen, schälen, auskörnen, komljenje, das Aushülsen, komilac, der Enthülser, torej po istem nazoru, kakor gršk. *πισάνη*, *πίσανον*, enthülsete Gerste und Trank davon, iz: *πίσσω*, enthülsen, schroten tudi *πίσω*, *πίσμα*, das enthülsete Korn, sansk. çami, Hülsenfrucht, çâmîla, der Bohnenbaum, çimba, Schotte.* Ker tudi oriti, lösen, auflösen, trennen, losmachen, rein machen, reinigen, je z lušenjem v pomenu sorodno, tako ol, olovina, kamos in kamba slonijo na enakih nazorih, vse te besede imajo isti pomen, ktereга gršk. *πισάνη*, der Trank aus dem geschälten, aufgelösten, enthülsten Getreide.

Jaz bi se celo poganjal za razlago staroslov. besede: *ιαχυμζι* — j-ę-č m-y, hordeum. iz them. kam, in trdil, da je j praejotacia, ę-en praepozicia = *κ-an-on*, (primeri: *α-rodъ*, stultus, proprie: entartet) in: j-ę-č m-y, označuje: die zu enthülsende, zu schrotende Frucht = *πισάνη*, iz sansk. anç, edere, kakor Miklošič misli, nemogoče. Tudi, in menda še bolje bi bilo, jęčmy, iz korenike: jęk, izpeljavati, ker se v staroslov. nahaja adjektiv. jęčanъ, hordeacius. V hervatščini še se jeknem pozna v pomenu: collidere, zusammenschlagen, stossen, drücken, quetschen (glej Belostenec, s. v.). Menda sorodno lat. ali v slabi obliki: ico, icere, ictus. Ječmen bi torej isto označevalo, kar: pšeno, pššenica iz: pшh, pшs, zerreiben, zerstampfen, sansk.: piš, idem, lat.: piso in: pinso, isto, kar: triticum, iz: tero. V staroslov. jęč-ati, gemere. seufzen, ächzen, vendar to je uže metaforično poznamenovanje, ker ječanje tudi ně druga, nego iztiskavanje glasu, in slov. jecati — jeklati, balbutire, zopet opominja na iztiskavanje besed.

Mar,

ruski: nasip, sopka, Haufe, venetsk. marelar, das trockene Heu in Haufen legen, franc. meule v narečji: mule, Heu oder Kornhaufe, hennegav. muler, Heuhaufen bilden, v lat. srednjega veka: mullo. Diezu se razlaga iz lat. moles ne dopada, in misli

* Naj se šče primerja: srb. kom-ina, Treber (confer: olovina, Treber,) kom-ov-ača, Treberbranntwein, kom-ov-ica, isto, komičiti, sich schälen lassen, kominjati, schälen, auskörnen.

na meta! Težko. — V franc. je glasnik *r* prelazil v *l*, in ker ruščina in venetšč. ohranjujeta prvotni pomén, gotovo iz ednega teh jezikov. Po Leibnitzu se pravi v jeziku Drevanov nekemu polabsko slovanskemu rodiču: mol, cumulus, collis. Po štirskem Slovenskem več imen bregovatih krajev: Marnice, Marnovo, Mol itd.

Grabitelʹ,

starosl. *ἔρεθιστής*, der Zank — Zwietrachtstifter, franc. brez nazalca, grabuge, Hader, Zank, henneg. grabuche, idem. Diez iz: grattabugia, Kratzbürste! Scheler iz nemšk. graben ali krabbeln, primeri šče starosl. sτ-grāb-iti, *ἀδικεῖν*, injuste facere.

Bagno,

rusk. locus paluster, bagunτ, bagulτnikτ, idem, malorusk. bahno, bahryna, česk. bahno, bažina, polsk. gorenjesrb. bagno, dolenjesrb. bagno in bago. Vse te besede imajo pomene: See, Sumpf, in iz tega izpeljujem venetsko-italsko bagno, ker iz lat. balneum, kar je iz gršk. *βαλανεῖον*, Bad, Badeanstalt, oblike: bagno ne moremo dobiti. Romanščina glasovno skupino: aln zmirom čisto izgovarja in piše, tako: alno, Erle, in ne: agno, piemont. in franc.: *al* tudi spremeni v: *au*, zato: auno. V izgovoru se v italšč. *g* zmehčuje v: *j*, na primer: degno iz lat. dignus, magno iz: magnus, regno iz: regnum, segno iz: signum, se govori kot: denjo, manjo, renjo, senjo in tako tudi banjo iz: bagno. V Banatu se mužnatemu kraju veli: Bag, na Štirskem več topičnih imen Bagno, in povsod je tam svet močvirnat. V anglež. nahajamo sicer: bog v enakem pomenu, a znalo je po Venetih tje priti, ako né praserodno. Korenika bag je mogla izražati pomene: humectare, irrigare, conspergere, v teh pomenih se šče v venetščini bagnare tudi rabi, primeri venetsk. mogia = muža, in mogiar, benetzen, befeuchten. V Benetkah je bil blizo kloštra „delle Verginia Castello“ zagrajen mužnat kraj, tam so morali zaradi zločinstev obsojeni delati, zato se je ta kaznovalnica tudi velela: „Bagno dei condonai“, in potem se je „bagno“ tudi začelo rabiti v pomenu: Strafanstalt. Venetščan bagni še sploh rabi v pomenu: thermae, mineralske kopeli. Venetskoit. beseda je prešla v španj. baño, port. banh, franc. bain,

Bad, franc. *baigner*. Diezova razlaga: „*bagno* von *balneum* mit ausgestossenem *l*, da *balgno* nicht zu sprechen war, — nikdar ne bode obveljala, ker glasovne skupine: *aneo* ali *ano*, Italjan nikjer ne spreminja v: *gno*. Portug. *banh* in franc. *bain*, *baigner*, spričujejo, da je glasnik *g* koreničen, in da je *thema*: *bag*. Francoz bi iz gršk. lat. *balneum* izobrazil: *bauno*.

Miklošič, kateri je *bagno* neopravičeno med tujke postavil, nasproti Diezu izvaja italj. *bagno* iz nemšk. *Wanne*, althd. *Futter-schwinge*, mhd. *Wanne*, Gefäss zum Backen, nhd. *Wanne*. Tudi ne morem priglasevati onim, kateri staroslov. rusk in srb. *bania*, *λουιρόν*, das Bad, das Abwaschen, iz nemšk. *Wanne* izpeljujejo, ker je glavna stvar pri kopanju vendar le voda, in ker je voda, mokrota, prvlje dala poznamenovanje za pranje, kopanje, nego posodva. Razven tega so se sinovi narave preje kopali v rekah, v tekočih vodah, jezerih, kakor pa v banjah, kadih in drugih za kopanje prikladnih posodvah, in si stvarili besede, ktere označujejo: umivanje, spiranje, namakanje. Tako ima stari Ind. *bâdê*, lavo, nemšk. *bâde*, Latin: *lavo*, iz korenike: *lu* (po Curtiu: „Grundbedeutung spülen“), in še le iz tega: *λουίρ*, Badewanne, — *polu-bru-m*, Waschbecken. Tako tudi *bania* iz: *baniti*, rusk. umivat se, starosl. *baniti*, lavare, in jaz mislim, da je *bania* po izpehnenem goltniku nastalo iz: *bagnia*, in je edno isto kakor: *bagno*, lacus.* Da v besedi *bania* tiči pomen mokrote, prepričamo se iz topičnih imen. Vse one lôke (Auen), ktere so močvirnate, imajo pridevek: *banja*, tako: Banjaloka na Kranjskem, Banjaloka na Štirnem v kalobški fari, (zraven Banjeloke kraji: Jezerce) Banjaluka v Bosni. Gornji in dolnji Banjani v Hercegovini tudi stanujejo v mužnati okolici. Mesto Banja blizu Niša ravno tako stoji v mokrotnem kraju. Ker posodve za vodo tudi po vodi, ktero hranijo, dobivajo imena, je: *banja*, *Wanne*, lahko po *banji* — mokrem življi — nastalo. Da se glasovska skupina: *gn* izobrazí v: *nj*, pričuejo primeri, kakor: srb. in slov. *janje* = *jagne*, *janjad* = *jagnjad*, *janj* za *jagn*,

* V venetšč. šče *bagnera* naravnost označuje jezero. Boerio piše: *Bagnera*, Term. de nostri Valligiani, chiamasi qualche piccolo laghetto di poca aqua senza erba, che trovasi qua e lá, tanto nel padule, quanto ne' bassi rilevati fondi della laguna detti *Barene*. (Dizion. pag. 56.) Kdo upa trditi, da *bagno* né = *bagno*: lacus?

slov. jagn-ed, drevo, rusk. прыгн-ь, springen iz: prjagnut. Tako tudi mogoče banja iz bagnia.

Nemšk. Wanne ima tudi celó drugi pomén, kakor slov. banja. Wanne označuje: Futterschwinge, dalje: Gefäss zum Backen. Ta beseda pa je izvirno lat. iz: vanno, vannare, schwingen, (Varro) vannus, posodva, (Colum.), in ker se testo za kruh pole (schwingt), je obviknol pomen za ničke. Iz tega them. je lat. vannellus, Kibitz (ptič), ker ima ta ptič navado s peroti mahljati, italj. vanno, franc. vanneaux, Schwungfedern, pa ne po ptiči: vanello, franc. vanneau, milansk. vanett, kakor Diez misli, temveč iz lat. glagola: vannare. Sicer tudi nemščina rabi: wannen, schwingen; ali pa je ta beseda izvirno nemška, ali ne, ne vem. Ptič: Wannenweiher je toraj: der wannende Weiher, * štirski Nemci ga imenujejo tudi Windwachel. Korenika je: *vā* — *vā-mi*, wehen, sansk. *va-ju-s*, lat. *ven-tu-s*; in vannus, Schwinge, ima poznamenovanje: a ventilando, primeri goth. *vinthjan*, windigen, worfeln, slov. vejati, auswinden, vejalnica, Wurfschaukel. Vannus, Wanne je toraj ali: die schwingende, ali pa: die geschwungene, in tako poznamenovanje né prikladno za kôpel, in posodvo kôpelsko. Priravnavanje slov. banja z nemšk. Wanne je torej neprilično. **

Bistroumni filolog: Johannes Schmidt (Vokal. I, 162) duhovito priravnava: starosl. *kāpati*, lavare, *kāpělъ*, *κολυβήθρα*, Schwemme, Badeplatz, sè staronord. *hóp*, lacus vivus in mare propinquum se exonerans, aut per quem fluvius prope a litore mari influit, quique accessu aestus marini restagnat quasi aestuarium, in reče: „*kāpati*, bedeutete darnach in einen *kāpъ*“ = altnod. *háp*, aestuarium, bringen.“ *** Ta razlaga je verjetna, in

* Drugi trdijo, da mu na Nemškem „Wanne“ nastavlajo, v katerih mlade vali, Weiher pa je = Weher.

** Venetsčina ima samo slovanska imena za muže, tako: *mogia*, *pochio* (beri: č), rusk. *počva*, melma, barena, broda, *brodiglia*, litovsk. *brada*, Pfütze, gorenjeluz. *brud*, Unflat, *brudni*, besudelt, *zabruždeni*, eingeschmiert, slov. *zabrojeni* iz: *zabrodjeni*. „Die Begriffe vom Schmutz aus Netzen“ glej obsirno Curtius Grundzüge str. 111. Primeri šče venetsko: *im-pochiar*, beri *impočiar*, lordare, beschmuzzzen, *pochio*, Koth, Schlamm, rusk *poč-va*, idem.

*** Litovsk. *kampas*, eine kleine mit Gesträuch bewachsene Insel in der Mündung eines Flusses, polski: *kāpa*, nemški: *hafen*, *palus*, iz istega them.

tedaj tudi banjati ne druga, nego v banjo — bagno, lacus, nositi, da se zamazana reč opere, ali se v bagno podati, da se truplo osnaži. To bi nam tudi kazalo, da so v starej dobi v azijski pradomovini Slovanje ob morji in jezerih stanovali. Besedi: ka pati, ka pěl, nas vodite na druge iz istega etymona, in sicer:

Kamp,

kar pa ne pomenja: pars, temveč: angulus, kakor v litovšč. kampas, angulus. Sliši se: „jabelko na tri kampe razrezati“; to je tako razrezati, da se razrezana kosa lahko zopet vkup zložita, in celoto napravita. Tak razrezek pa ima podobo kota, (angulus, Winkel). Po štirskem Slovenskem je več krajev, ki se velijo: Kampole, in kmetov, ki se pišejo: Kampolšek. Vsi ti kraji imajo podobo kota, so loke, doliči med hribi. Korenika: kamp označuje: krümmen, slôčiti, in iz te slov. kraj Ščavnice: kampoš, Engerling, lit. kâpe, Raupe, sorodno grško: κάμπω, καμπή, litovsk. kumpas, krumm, slov. kump, Mühlschiff, zaradi podobe, srb. kompa, die Fähre, z mehkim labialcem litovsk. kumbrys, der gekrümmte hölzerne Bügel am Joche (jarem), worin der Hals des Ochsen steckt, slov. kamba, idem, srb. kub iz kamb, svod, trulo, Kuppel, Gewölbe, proprie: das Gekrümmte, kubara angustia, kümmerlicher Zustand. Tudi germ. in keltšč. poznate ta debila; staroirsk. camb, krumm, anglež. hump, Höcker itd. V tem pomenu tudi slov. kamp, mons curvatus; „na kampu leži moj vinograd“ sem slišal prostega moža govoriti. Lat. campus, stavita Pott in Curtius k gršk. κήπος, Garten, in k nemšk. Hof, po Pictetu (II, 262) iz korenike skap, graben.

Kabavoti.

To besedo pozna litovščina v pomenu: reizen, necken. V venetsko-ital. gabare iz: cabare, zum Besten haben, gabbio, Spott, Scherz, Hohn.

Gnana.

Na slovenskem Štirskem v okolici središki, ob Pesnici v vesi: Trnovec, sem to besedo slišal v istem pomenu, ki ga ima srbsk. pobratim. Če sta si dva bratovščino napila, reče se: „ti si zdaj

moj g n a n a. Jaz stavim to besedo h koreniki: g n a — z n a, kennen, erkennen, sansk. gñâtis, Bekannter, Verwandter, znanec, rojak; torej šče na prvi glasovni stopinji ter: g n a n a = z n a n a. V venetščini nahajam g n a g n a, amîa, zia, teta, voce fanciullesca talora per vezzi. Tudi slovenski otroci rečejo vsakemu starejemu možu in stareji ženi: stric in teta, tetica! Venetsko: zenso beri: zenso paesano, concittadino, rojak, pa ima etymon: gen, gršk. γεν, sansk. džan, werde geboren, iz te lat. gener, slov. žena, in litov. gentis, genitiv: genčo, Verwandter; zenso je iz: zencio, toraj je starovenetska oblika bila: genъць, ali: zenъць, in isto označuje, kar rojak; sem spada tudi slov. zětъ, gener, prusk. accusat. ginnins, consanguineus. — Tudi Murko je zapisal v svoj rokopisni besednik: g n a n a, g n a n e c, das deutsche: Namensvetter. *ge-nam*

Gavec,

po Janežiču ptič: Kibiz, vanellus cristatus, je dobil ime od kričanja. Na tilniku ima perjanico, „Federbusch, den er aufrichten und niederlassen kann, dessen einzelne Theile also mit Schwungfedern verglichen werden,“ kakor Diez piše, zato: Vannellus iz vannare, schwingen, kakor je bilo uže gore razloženo. Prebiva po močvirnih travnikih; ondi tudi znese v plitko jamico svoja jajca, ktera z neprestanim krikom strahoma obletuje. Gavec iz korenike: gav, sonum edere, iz katere gov-edo, latvisk. guve, krava, gov-or rusk. gunit, govorit, gava, vrana, gav-ka, utka, štirskonemšk. Geibitz iz: gavec, tudi Kibitz je skaženo iz: gavec. Plinij edini ga imenuje gavia; gotovo je to ime iz venetščine v latinščino prišlo. V litov. tudi gau-ju, gauti, winseln, heulen, nemšk. chu-mo, Klage, gi-kewen, nennen, heissen. V latinščini né mi znana beseda iz tega them. Po Boppu in Curtiu se s korenomo: gu-gav vjema lat. boare. Veli se ta ptič slov. tudi vyvek, starosl. vyt, rusk. za-vyvât, sonare, hrv. vijati, heulen. Venetčan je iz viva skazil: fifa, vanellus cristatus. (Boerio s. v. paoncella), španj. gavia, je iz lat. —

Buzy,

tudi byzi rusk. (Dalb. s. v.). Ränke, List, buzovat, buzanit, buzanut, belisten, zum Narren haben, belügen, verläumden itd.

Uže sem v svojem spisu: „Slov. elem. v Venetšč.“ (Letopis Mat. Slov. 1876. str. 7.) teh besed omenil, je primerjal venetskoit. bugia, busia, buza, (beri slov. *z*), List, Lüge, buzazar, hintergehen itd., ali nésem takrat šče našel them. iz kterega bi to besedo razlagal. Da ni italjanska, spoznavlja Diez sam. Nahajamo jo v italšč. bugia, Lüge, lombard. busia (beri: buzia), Trug, Hinterlist, provenc. bauzia, bauza, starofranc. boisie, Trug, Hinterlist itd., bugiare, lügen, franc. bauzar, boiser, hintergehen, (substant. verbum.) venetsk. busia in buza, buziar in buzazar, frodare, ingannare, belisten, hintergehen, betrügen, belügen.

Diez je pri razlagi teh besed sicer dvomljivo mislil na althd. bôsi, schlecht, gebrechlich, nichtig, nhd. böse, ali Grimm (13 — 100) je nekdam sam to besedo za *nemško* imel, pozneje je sicer v svoji razpravi: „über die namen des donners,“ svoje prvo mnenje opoklical, a dandanes šče neso nemški filologi prave korenike našli za razlago besede: böse. Böse, z nemšk. Posse, Bossen, primerjati, kakor Diez stori, je nesrečna poskušnja, ker: Posse, Bossen, je iz romansk. bossier, bossieren, fingere, delineare, iz prvega: schnitzeln = goth. bautan, caedere. Besede: buzy, byzi, bugia, buza, druge korenike imeti ne morejo nego: bug. Ta označuje: biegen, sansk. bhudž, budž-â-mi, biege, bhug-na-s, gebogen, bhôgas, Windung einer Schlange, tudi Ring, bhudža-s, Arm, goth. biug-a, κάμπτω, curvo, inflecto, nhd. biege, der Bogen, Ellenbogen, alth. elin-boga.

Vsi kritični jezikoslovci šče stavijo grško: *φεύγω*, fliehe, *φύγῃ*, Flucht, *φύζα*, iz: *φύγ-ια*, Schrecken, *φύγᾶ-s*, flüchtig, k staroslov. bĕg-a-ti, fugere, litovsk. bėg-u, fliehe, búg-ti, sich fürchten, baug-ù-s, furchtsam; Curtius, ki pritrjuje Pottovi, Benfeyevi in Schleicherjevi primerjavi teh besed, opazi: „Die Bedeutung der deutschen Wörter und der Vocal der slavischlitauischen erregt einige Zweifel, doch kann aus dem Begriff ausbiegen, umbiegen, sich wenden, die Vorstellung der Flucht sehr leicht entsprungen sein. Merkwürdig sind die lit. Wörter mit *u* und *au* — *φύζα* für *φύδ-ια* aus *φύγ-ια*.“ (Grundz. ⁴ str. 188.) Glasnika: *u* in *au* nahajamo tudi v franc., *u* pa tudi v staroslov. in ruščini, kakor pričajo besede: staroslov. bugъ, armilla, torques, sansk. bhoga, Ring, ruski: bugaj, Ring an Ketten, bogotat, kružit, staronord. baugr, Ring, venetsk. boghe, Spannketten, lat. boiaie,

iz: bogie, Fesseln, Bande. Sicer ima uže Plautus: „bojas terit, er liegt in Eisen und Banden,“ Plinij: bojae (plur.), eine Art Fesseln; vendar dvomim, je li ta beseda izvirno latinska, ker latinske oblike so: fug-io — fug-a, fug-ax, fugitivu-s, fugare. Plautus je bil „Sarsinas ex Umbria,“ živel je 182 pred Krist. in marsiktera beseda se pri njem najde, o kateri se kot izvirno-latinski smeje slobodno dvomiti. Znala je beseda od Venetov v Umbrio priti, kakor lat. catena k Nemcem v obliki: Kette in k Slovencem v obliki: ketina in: četna. Latinec je glasnik *g* pred samoglasnikom zmehčal v *j*, primeri: major iz: magior &c. Od Plinija pa je znano, kar so mu vže Rimljanje sami opo-
našali, da je vse besede vulgarne latinščine polovil; in v to latinščino je prišla množica besed iz jezikov Italom sosednih, in od Rimljanov premaganih narodov.

Kako se sedaj da dokazati, da je thema: bug, kateri izvirno označuje: biegen, schräg, schief gehen, krumm gehen, Krümmung machen, stvarila poznamenovanje: List, Betrug, Lüge, in slično? Jaz drugih dokazov némam, nego analogie. V latinskem, staroindijskem, slovanskem in nemškem jeziku nahajamo to prikazen, da so se poznamenovanja za: laž, prevaro, lest, izobrazila iz pomenov, kateri označujejo: zvitost, slokost, krivost. Tako nahajam v sansk. bhaṅgurāvant, fraudulentus, iz: bhaṅguráyāmi, flecto, dhruti, fraus, iz: dhvar, flecto. V lat. lax, fraus, („lax etenim fraus est.“ Paul. Fest. pag. 116.) „laciť, diciendo inducit,“ gršk. λέξιος, λέξις, quer, schräg, lat. linquier, obliquari, schräg gehen (confer Joh. Schmidt, Vocal. I, 108), starosl. ląka, dolus, iz: lęk, inflecti, kluka, dolus iz: kluk, curvari, novosl. zvitost, iz: zviti, winden, drehen, v nemšk. anglosaks. vrenc, fraus, bavarskonemšk. der Rank, * flexura, ranken, flectere, „die Rebe rankt sich um den Baum“.

Tako tudi bugia, busia, buza, rusk. buzy, byzy, Ränke, iz: bug, flectere, biegen, winden, drehen. Čudovito, da v ruščini zopet ednak razvitek pomenov in nazorov nahajamo kakor v venetščini; rusk. buzun, byzun, volokita, ochotnik, Hurenjäger; venetsk. buzaronna, puttanaccia, kurva, vse po lastnosti, ki jih take osebe imajo, ktere varajo, lažejo, goljufajo.

* Plural: Ränke, doli, fallaciae, ränkevoll, dolosus, fraudulentus.

Venetčan tudi rabi: busie de le ongie = pipita, Neidhacken, redivia, Neidnagel, brez dvombe ker ta nohet krivo raste; in ga radi tega tudi Nemec imenuje: Hacken, nekaj pripognenega, sločenega. Dobro pa se ima razločevati venetsko: busa, Loch, to je iz: buca, starosl. bokъ, cavitas, italj. buco, Loch, tudi prešlo v španj. buque, Bauch itd., buca, Loch, Höhle, bucare, durchhöhlen, venetsk. buso, tudi ital. durchlöchert, althd. buh, mhd. buch, novonemšk. bauch, staronord. būkr, mndl. būk, buik, Bauch, Rumpf.*

Buca — busa torej né italjanska beseda, vendar tudi težko iz némščine, ker nemščina ima glasnik *ch*, in le nemški narodi Gotini in Longobardi so vplivali na italj. jezik, torej preje iz venetsčine, ker slovanščina: bok, cavitas, slov. bokast, bauchig, bokast sod, it. buzzone iz: buccione, dicker Wanst, dicker Bauch, lat. sorodna je: faux, fauces.

V staroniederlandščini se buik — bie buik (bie = Biene) rabi v pomenu: apiarium, v rušč. bok-an-ec, ein Pflock, truncus, der zum Bienenstock verwendet wird. V romanšč. buco zajedno označuje: Rumpf, analogično staroslov. trupъ, Rumpf in Bauchhöhle, venetsk. po zmeni glasnika: *u* v *i*, tripa, Bauch, Wanst, Gedärme, Kaldaunen, bleki.** Tripa je prešlo tudi v italj. španj. portug. in franc. tripe. Diez reče: Das Wort harrt noch etymologischer Aufklärung. Angränzende Sprachen besitzen es zwar, mndl. tripe, engl. tripe, kym. tripa, bret. stripen, aber in keiner derselben lässt sich stammverwandtes mit entsprechendem Begriffe nachweisen“ (Wtb. I, 427). Italjani in Španjoleci so besedo dobili od jadranskih, prebivalci Britanie pa od armorskih Venetov.

Bunja, bunka,

slov. Geschwulst (Murko, Janež.). Murko šče je v rokopisnem meni sporočenem besedniku pristavil: bunja st, napihnjen, angeschwollen. V srbsč. po Vuku: bunja, Auskehricht, bunjište, kraj, kamor

* Zaradi ednakosti poznamenovanja: Bauch in Rumpf, primeri starosl. trupъ, Bauch in Rumpf, truncus.

** Slov. blek, Bauch in Kaldaunen, né kje iz nemšk. Fleck, marveč je slovanska beseda, polsk. blęk, rusk. dialek. belkъ, Bauch, Wanst, sansk. brkka srđce, primeri analog. utroba, intestina, dolenjesrb. pa: utroba, srđce.

se smeti mečejo. Poznamenovanja za *bunje* so nastala po otekanji, napihanji, tako nemšk. Geschwulst iz: schwellen, Beule iz: bellen (bavarskon.), tumescere, lat. tuber in tumor iz: tumeo; torej tudi v *bunji*, *bunki* imamo iskati koreniko: *bu*, in to nahajamo v litovšč. *buti*, prvotno: crescere, anwachsen. Glasnik *n* je „rhinezmus“. Srb. *bunja*, smet, je torej ono, kar je narastlo. To besedo nahajamo v venetšč. *bogna*, *bognon*, tumore, tudi v nekterih drugih italjanskih narečjih; starofranc. *bugne*, *Beule*. Diez opazi: „Verwandschaft mit althd. *bungo*, mhd. *bunge*, Knollen, altn. *bunga*, liegt nahe genug, schwerlich aber ist das romanische Wort aus dem Deutschen, dem eine Form *bonga*, besser entsprochen hätte.“ Nemšk. *bunge* spada k sansk. *pundža*, glej razlago pri besedi: *pogača*.

Bragagnar.

Boerio o tej besedi piše: voce contadinesca, lo stesso che spalpagnar, in spalpagnar tolmači v: brancicare, andrücken, bestasten, stazzonare, zerknittern, gualcire, zerdrücken, in slično. V sansk. nahajam: *bargh*, andrücken; iz te korenike izvaja Fick staroprusk. *balg-nas*, Sattel, das drückende, *balz-inis*, *po-balzo*, Pfühl, Kissen, litovsk. po izpehnenem goltniku: *balnas* za: *balg-nas*, Sattel, slov. po metath. *blaz-ina*, Kissen, staroslov. *blaz-na*, impedimentum. Po prestopu *a*-vrste v *i*-vrsto je iz: *barg*, *balg*, *blag* — *blaz*, slov. *blizu*, prope. Uže Curtius (Grundz. ⁴, str. 114.) je pri grškem *πέλας* in *πλησίον* opazil: „πέλας und πλησίον, nahe, gehen aus der W. *πλα* hervor, der wir die Bedeutung schlagen, treffen, geben müssen. Diese hat sich in unveränderter Bedeutung im ksl. *pra-ti*, schlagen, erhalten. — Wie *πλη-σίον* zu *πλα* verhält sich aber das gleichbedeutende *ἵκταρ* zur W. *ἵξ*, lat. *icere*.“

Primerimo zdaj česk. u-*bliž-iti*, offendere, in mi nahajamo ednake nazore: „nah von schlagen“. — Gorenjesrb. *bluz-na*, Narbe, cirkveno-slov.: *bliz-na*, cicatrix, se torej vjemate sè srbsk. in slov. *bra(z)ga*, *bra(z)go-tina*, Narbe, in venetsko: *broza* (beri: *z*), quella pelle, chesi genera sulla carne ulcenata. Diez je *broza*, Narbe, Rinde, jednil z besedami franc. *brosse*, *bruoussaille* itd., katere imajo thema: *brus*, ne pa *brag* — *braz*, zato né prišel do jasnega rezultata. Venetsk. *broza* se

skož in skož vjema z gorenjesrb. bluz-na, starosl. bliz-na in srb. slov. bra(z)ga, bra(z)g-ot-ina.

Glasnik *z* se pred *g* lahko vtakne, primeri: mezga iz korenike: meg, mozga iz mog, rozga iz rog itd. Po Ficku je sorodno got. praggan, staronemšk. pfrengeu, drücken.

Kroma,

rusk. frustum, Stückchen, Bissen, Brocken, gorenjesrb. (luž.) krjemić, brocken, torej korenika: krom označuje frangere: primeri starosl. kꙋsꙋ, frustum, novoslov. kos, hrv. kus, srb. kus, fragmentum, sansk. kans, caedere, slov. kosati, razkosati. Iz korenike: kram, krom, izvajam venetsk. grama, diminut. gramola, Flachsbreche, trlica, prešlo tudi v it. španj. port. gramar, gramolar, Flachs, Hanf brechen. Diez kaže na bavarskonemšk. gramel, grameln; ali je pa tudi to izvirno nemško, in né iz slov. kramit, kremić? Frisch je primerjal lat. carminare, a to ima drugi pomen, len omikati, in ne tretji; tudi Italjan lat. carminare govori in piše: carminare, kakor Venetčan. Iz iste korenike je staroslov. kroma, Rand, Spitze, in: kromъnъ, externus, in margine situs.* Analogična poznamenovanja nahajamo v nemšč. Breche in brecheln, frangere linum, v slov. trlica, in: len tretji.

Gram a, je iz: krama, kakor venetsk. ital. gamba iz: kamba, Bein von Knie bis zum Fuss, litovsk. kumpis, Schinken, polk. kꙋp, idem. Uže Diez je rekel: „die Grundbedeutung von camba muss Bug, Kniebug gewesen sein;“ in kakor smo se prej pri razlagi besede: kamp prepričali, poznajo to besedo keltšč. gršč. germanšč. in slovanšč. Ker so nemške oblike: hamf, hop, gršč. *χαμπ*, je camba ali iz keltščine ali slovanščine sprejeta, ker lat. besede: camba, cambus, inflexus, tortuosus, neso klasične. Franc. jambe, Schienbein, je uže ali iz vulgarne lat. ali pa italšč. v ktorej je izvirni glasnik *k* prelazil v *g*, kajti, ako bi bila beseda: jambe pragallska, bi morali v francošč. nahajati: cambe: tako tudi novofr. jambon, španj.

* Venetsk. gramita voce antiq. cioe Quelle, che si pongono sulle veste donnesche per ornamento, Spitzen, litovsk. kramie, Zungenspitze der Schlange. (Geitler Lit. Stud. 92.)

jam on, Schinken, iz: *gam bon*, in *gamache*, Beinkleidung, iz: *gambache*. Uže Vegetius ima *gamba* za: ungula, kar tudi né latinsko. Litoslov. in keltščina se smete pipati za vlastništvo te besede.*

Guša,

bolg. *collum*, srb. *guša*, Kropf der Vögel, guttur, in Kropf der Menschen, struma, dalje: Kehle, jugulum, *gušan*, kröpfig, *gušiti*, ersticken, to je: za gušo prijeti. Miklošič je tudi to besedo postavil med tujke, in primeril albansko: *ghuš*, *collum*, in rumunsk. *guș*; vendar ne verjamem, da bi bila tujka, ker se v dveh slovanskih jezikih nahaja. Skipetari in Rumuni so to besedo dobili od Srbov in Bolgarov, in tudi patavinsko narečje pozna: *goss o*, Kropf, (glej Patriarchi Dizion. s. v.). Jaz postavljam za razlago sansk. *guš*, sonare, proclamare, pronuntiare, staroirsko: *gusgar*, roaring, tedaj po debelem glasu, kateri se s pomočjo guše stvari; primeri analog. slov. *brahor*, Kropf (Murko), in *brehati*, keuchen. Prvo razlago iz: *duš*, mutato, *d* in *g* opokličem.

Trutiti,

truštā, iz: *trutja*, laedere, verletzen, beleidigen. Ker mnogo besed slovanskih ima uže tudi: *u* mesto staroslov. *a* ali *e*; tako tudi smemo v tej besedi iskati starejo obliko: *trātiti*, ali *trentiti*, Joh. Schmidt (Vokal. I, 160) tudi goth. *us-thriutan*, Verdruss bereiten, beleidigen, iz stare oblike: *thrantan* izpeljava.

V patavinskem narečji (Patriarchi Diz. s. v.) nahajam: *trent-on*, Zank, Hader, kar se vjema sè slovansk. them. *trut*, v srbšč. *trutina*, Geschwür am Finger, tedaj šče materialni ali prvotni pomen. Lat. *laedere*, pa tudi pomenja: heftig an etwas schlagen, stossen, naves ad saxa laedere, zato iz tega them. tudi staroslov. *trāt*, *σπισμός*, das Zusammenstossen der Schilder, dalje: *γάλαγξ*, Kriegsschaar, in welcher Mann an Mann stösst, dalje: *custodia*, Gewahrsam, Gefängniss, slov. še z lepo staro obliko: *tranća*, iz: *trantja*, torej kraj, kjer so ljudje *strutjeni*.

* Vendar z večo pravico litoslov. ker je, kakor rečeno, franc. *jambes*, *jam on*, itd. iz: *gamba*, *gam bon*, in litavšč. šče pozna: *kumpys* v pomenu: krača.

Prvotni pomen torej: stossen; primeri staroslov. *st-trutъ*, *eversio*, Umstoss, in iz tega še pomeni: Verdruss, Zank, Beleidigung, Verletzung, primeri: *offensio*, Beleidigung, Verdruss, iz: *offendere*, anstossen. Srb. *trutina*, ein Fingergeschwür, torej tvor, katerega je vzročilo trčenje, das Anstossen, v srb. tudi *trutjati*, projicio, wegstossen, truckati (iz *trutkati*) se, gestossen werden (im Wagen). *Trutiti*, *trenton*, torej izvirno: anstossen, in še le metafor. Zank, Hader, Verdruss bereiten. Primeri nemšk. *Anstoss*, tropično: *offensio*, *anstössig*, *quod offenssioni est*, *odiosum*.

Birištъ,

staroslov. *praeco*, der Ausrufer, Herold, Verkündiger, öffentlicher Diener, malorusk. *byryč*, starosk. *biričъ*, novorusk. *birjučъ*, der Ausrufer, gorenjesrb. (luž.) in tudi dolenjesrb. *beric*, česk. *biřic*, nekdaž *biruc*, novoslav. *birič*, po Truberji apparitor, öffentlicher Diener, izgovarja se tudi *brič*, genetiv. *briča* po izpahnenem koreninskem glasniku: *č*. Miklošič je tudi to besedo med tujke postavil, in primeril italj. *birro*. Beseda: *birič* je uže stara, nahaja se uže v chron. lavr. ad ann. 992. Kako bi bila ta beseda iz Italije tako zgodaj mogla priti v severno Evropo, ne zapopadem, beseda je praslovanska, iz venetščine je prišla v italščino in španjolsč. *esbirro*, sè znanim prothetičnem *s*, ki se tudi v venetščini nahaja: *sbirro*. Diez ne ve besede razložiti; on reče: „vielleicht, weil er mit birrus bekleidet war“. *Birrus*, *byrrhus* je zelo pozna lat. beseda; nahaja se pri Vopisku, kateri je mnogo provincializmov pobral, v pomenu: Kleid vom flockigen Stoff, grober Regenmantel, ali tako oblačilo vendar né moglo v topli Italii „Amtsuniform“ biti. *Ménage* je mislil na lat. *birrus*, *burrus*, kar pri Festu označuje: rufus, rudeč; vendar sem uže pri razlagi te besede (Letopis Mat. Slov. 1876) opomnil, da je težko latinska, in né tudi prav verjetno, da bi *praecones* bili rudečo obleko nosili; tudi samostavno ime: *birro*, *sbirro* né nikakor gramatično pravilna oblika za človeka v črvenino oblečenega. Ker se je v severni slovanščini v besedi: *birič* ohranil pomen kličočega, glasečega se človeka, mora *birič* iz korenike izvirati, katera izraža pomen: glasiti se, klicati, govoriti, vocare, clamare, sonare, kakor lat. *praeco* iz: *praevoeo*.

To koreniko nahajamo mutato *r* in *l* v staroprusščini: *billa*,

dico, v litovšč. bil-oju, dico, s prvotnim *r*: bur-na, os, usta, srb. birati, das Pferd abrichten, to je klicati mu besede, po katerih se pri jahanji in vožnji ravna, v staroslov. je iz te korenike: bilo, tintinabulum, zvonec, proprie: sonans, litovski: bulius, bik, po istih nazorih kakor lat. vacca, zato v ruščini: birjučok, godovalý byčok, ein Jahr altes Stierlein, in birjučok, mlad medved, izvirno birajoča žival, * das schreiende Thier, in isto označuje venetsko ital. biracchio, mlado tele, junček, biček, ne pa rudeča žival, kakor Ménage misli, in mu tudi Diez priglasuje; vsaj na Italskem se ne kotijo teleta z izključljivo rudečo barvo. Besedo nahajamo v nemščini: bullen, ** der Bulle, bik, angl. the bull, der büllende, der Büller, ako ne so te besede nekje iz slovanščine.

Sem spada tudi nemško: bellen, barren (Schmidt, Schw. Wtb. s. v.), niederland. baeren, beren, ghebaeren: sublate et ferociter clamare more ursorum, zato: Bär, ursus, *** = der bärende, birjuk. Uže Tacit (Germ. III.) omenja te besede: „sunt illis (Germanis) quoque carmina, quorum relatu, quem baritum vocant, accendunt animos futuraeque pugnae fortunam ipso cantu augurantur.“ V sansk. nahajamo: bru, dicere, loqui, v irščini: bri, a word, bruidheann, talk, speech, govor, v lat. balo, blöcken, slov. boliti, buliti, — tele boli, buli, = se dere. Tudi staroslov.: birъ, census, Abschätzung, izvajam iz te korenike, ne pa iz: berą, capere, colligere, ker: census, Abschätzung, je tudi biranje — izklicavanje. Iz: berą, so le oblike: branje, bernja, in bratva mogoče. Tudi srbsk. bir, cerkven davek, je iz tega them., ne pa iz madžarsk. bir, possidere. Pozneje se je prvotni pomen izgubil, in birič se je začelo rabiti za: lictor, apparitor, vectigalium exactor,

* Gotovo tudi slov. bir-ka, ovca, tudi srb.

** Štirskonomšk: burren, heulen, sausen. Tudi slavonski: biroš, govedar, črdar, der Ochsentreiber, je popravem: kričač, der Rufer, iz slav. madž. béres, Ochsentreiber; primeri: srb. birati, Pferde abrichten.

*** S tem them. pa néma nič opraviiti staro in novosl. brlog, lustrum ferar; ta beseda se ima izvajati iz: brljam, brljati, stöbern, herumwühlen, srb. brljaga, die Pfütze, muža. V srbsč. sploh brlog, cubile suis, Schweinslager, in znano je, da si svinja rada v mužo leže, in tam brlja s svojim rivecem. Latin imenuje brlog po istem nazoru: lustrum, iz: luo, in; lustrum tudi označuje: mužo, Pfütze.

analogično besedi: sokъ, s katero se berič v pomenu vjema (glej razlago besede: sok v Letop. Mat. Slov. 1877 str. 77.) Boerio razlaga: s biro iz arabskega: birron,* justitia, a beseda je stareja, nego doba, v kateri so Venetčani po trgovini z Arabci v dotiko prišli, tudi so gotovo doma si stvarili ime za uradno osebo, in né jim trebalo v arabščino segati.

Brutъ,

clavus, Nagel, v venetskoit. bietta, Keil, sbiettare, einen Keil herausziehen. Diez opazi: „dunkler Herkunft“. Venetščina rada glasnik *u* oslabuje v *i* in *e*: tako slov. puta, kvokla, v venetšč. pita, riba, pri Rimljanih imenovana: clupea, se v venetščini glasi chiepa, tako tudi: bietta iz blutta, in blutta iz brutta, ker je glasnik *l* v venetšč. in italš. mnogokrat stopil na mesto *r*; veli se tudi v venetšč. pen-ola, Keil zum Holzspalten, rusk. penek, Keil, zaradi enakosti poznamenovanij: žrebelj in zagozda, Nagel in Keil; primeri lat. clavus in clava. Litov. bultis, ein dicker Nagel (Geitler, Lit. Stud. 80).

Norec.

Te besede né šče nobeden slov. besednik prinesel, vendar je obče znana v celjski okolici, in označuje on člen na lanci, ketini, kateri rinke skapča, das Verbindungsglied der Kettenringe. Litovščina je ohranila: neriū, nerti, einziehen, einschlengen,** narinu, mache eine Schlinge, naras, Gelenk des Leibes, Glied einer Kette, staroslov.: nrą, ingredior, in kar je čudovito tudi v venetščini: norcin, specie di cerusico (chirurgo) che suol far brachieri (Bruchbänder); zaradi sufiksa primeri slov.: zov-čin, obarъ-činъ, custos, govor-čin, gon-čin, (glej Mikloš. vgl. Gramm. Stammbildungslehre str. 130, 131.) norčin tedaj: der Einschlenger, Schlingen-, Bandmacher.

Pusle,

Blase, puszé, Blatter, litov. v venetšč. pussiola, tumore esulcerato, che manifestasi nel cavallo cagionato da acrimonia d'umori e sordidezza delle pelle.

* Arabsko: birron po Oberleitneru označuje: pietas in liberos, horumque in parentes, a verbo: barera, benefecit, pium morigerum se gessit.

** Iz te korenike tudi staroslov. po-nrav, vermis, primeri: Schlange, in schlingen, schlängeln.

Magovat.

To besedo je Sreznevskij med Slovaki zapisal v pomenu: „silno tjanut“, einen starken Hieb versetzen, stark hauen, v srbsč. nahajamo: mazat, maz-n-uti, einen Hieb versetzen, stark schlagen,* percutio, v venetščini po Boeriu: magagná, dicesi per ferito, geschlagen, verwundet, metaf. vizio, difetto, Gebrechen; v slednjem pomenu tudi v pismeno italščino sprejeto; v starofranc. nahajamo: mehaing, Verstümmelung, in v srednjega veka latinščini: mahamium, ossis ejus libet fractio, testae capitis incussio (glej Diez Wtb. I, 258.) provenc. maganhar, verstümmeln, v komskem narečji: maga. Uže Diez je omenil: „in der französischen Form ist ein aspiriertes *h* anzuerkennen.“ Diez ne ve, odkod da je ta beseda, in vpraša, jeli more biti iz nemšk. man, Mensch in hamjan, verstümmeln, tedaj: den Mann verstümmeln? Vendar se ne poganja za svojo izpeljavo, niti tudi ne da veljati Muratorieve iz: manganum, Wurfspies.

Najpravilnejšo razlago podajata slovanska glagola: magovat — maz-n-ut; in ta glagol magognar, šče je tudi v venetščini znan, torej iz venetščine v italščino in francoščino uveden.

Maga,

rusk. budka, Hütte, Bude, pri karpatskih Huculih: maže (plural) Bauernhütten, rusk. koly mag, koly maga, tēlega s budkoju, ein mit einem Dach, Zelt, Hütte, versehener Karren, staroslov. in starosrb. kolimogъ, *σχυρή*, Hütte, Zelt, Verdeck auf Wagen. To besedo je zopet Miklošič djal med tujke, vendar ne reče iz ktereга jezika, temveč opomni: „Pavskij hält das Wort für skandinavisch. Nach Šafařík ist es aus kolo und dem lett. mahja, zusammengesetzt.“ Ako to besedo poznajo Rusi, Srbi in Huculi, gotovo né škandinavska, tudi v škandinavščini, ne v stari ne v novi, né najti nobene slične besede z gore omenjenimi pomeni. Jaz sem uže v prvi razpravi (Slov. elem. v Venet. Letopis Mat. Slov. 1874 str. 64.) te besede omenil, in rekel, da uže Vergil rabi: magalia, Bauernhof, Hirtenhütte, kar je on kot rojen Venetčan gotovo iz svoje rojstne okolice v latinščino sprejel, ker se pri starih latinskih pi-

* Iz tega srb. mazgale, razvaljena mesta na ogradi, na šancu, Bresche, torej mazana mesta, die stark geschlagenen Stätten.

sateljih, rojenih v zemlji pravih Italov ne najde. Rekel sem tudi, da je: mag, maga, magalia, sorodno staronemškemu: gi-mach, novonemšk. Ge-mach, kar Corssen (über die Sprache der Etrusker, II, 209) izvaja iz starogorenjenemškega: machon, verbinden, zusammenfügen, ktero besedo primerja staroindijsk. mah-a-ti, iz: magh-a-ti, od korenike: magh, zurichten, fördern, bewerkstelligen, machen in iz te tudi razlaga etrusko: mech-l, mech-lu-m, Grabgemach. Jaz sem: maga izvajal iz slovašk. magovat, in rekel, da vtegne pomeniti isto, kar nemški: Verhau, Verschlag, behauenes Behältniss, in še zdaj ostanem pri tej razlagi, samo, da pristavim, ka se: maga tudi lahko izpeljuje iz korenike: mag, verbinden, zusammenfügen, verknüpfen, litov. megu, idem, in: maga, Hütte, je: die verbundene, zusammengefügte, analog. česk. kob-ka, Hütte der Bergknappen, iz korenike: kab, nectere, serere, conjungere.

V venetšč. najdemo: maga, Weinbude, magio, magona, ferriera, Eisenhütte, magion, tudi v pismenoit. sprejeto, Haus, starošpanj. mayson, franc. maison, iz: magion; v Lüttichu: mohon iz: mogon; v Namuru: maujeone, beri mauž'one, iz: magion. Vse te romanske besede je Diez iz latinskega: mansio izpeljal, kar né istina, ker lat. mansio Italjani govoré in pišejo: mensione, Wohnung, Wohnstätte, tako tudi Venetčanje: mansion, mansionaria, mansionario itd. Iz: maga, je tudi venetsk. magazzino; ljudstvo tudi govori: mazaghen, fondaco, Laden, Magazin, italj. maggazzino, a né, kakor Diez misli, iz arabsk. machsan, almachsan, iz kterege se težko stvari oblika: magazzino, mazaghen, maggazzino. Tudi so Venetčanje kot izverstni trgovci gotovo preje imeli svojo lastno poznamenovanje za: Vorrathskammer, Laden, Proviantniederlage, nego so z Arabci v trgovsko zavezo prišli. Tudi oblike: maga, magio, magona govoré za domačnost te besede.

Gore sem rekel, da v litovščini imamo glagol: meg-sti, praes. mazgu, knüpfen, binden, zusammenfügen, in da je iz tega litovsk. mazga, Masche, venetsk. magia, Masche, Ringelchen, dalje venetsk. magiol, cerino, facellino di cera e sottil candolleta aggomitolata (in einen Knäuel gewunden) ad uso di lume da tenere in mano, Wachsstöckel, toraj: der gewundene; — zusammenge-

schlossene, mislim, da nésem na krivem poti, ako trdim, da je z litov. meg-sti sorodno staroslov.: męg-na-ti, novoslov. mag-noti, megnoti, namegnoti, mežati, claudere oculos (glej Miklošič, Lex. s. v.), tedaj prvotni pomen zopet: sklepati, zusammenschliessen, zusammenfügen, in mi bi torej našli izvirni pomén besed: mag, maga, magion, magona, in ta se vjema z lat. claustrum iz: claudtrum, nemšk. Schloss iz: schliessen, starosl. klětъ, δῶμα, δωμάτιον, domus, tudi: domus subterranea, iz korenike: krat, klat, nectere, serere,* lat. con-clave, z goth. hleithra, Laube; v vseh teh besedah teči prvotni pomen sklapanja, des Zusammenschliessens, Zusammenfügens, prav naravno poznamenovanje za: mazgo — Masche, Ringelchen, za šotor na kolesih, za hram, klet in slično. Ker je venetščina največ besedi iz tega them. ohranila z različnimi vendar zmirom sorodnimi pomeni, trdim, da so se iz venetščine razširile sorodne besede v italščino in francoščino. Venetsk. magia, Masche, nemoremo iz lat. macula, Schlupfband, Band, Maschen an Strümpfen oder am Netz, wenn man knüpft, izvajati, ker bi mogli najti obliko machia.

Karan.

V gorenjesrb. (luž.) Krug; Zeuss pa ima: keroín, armorice: eupa, gotovo od armorskih Venetov; venetsko pa pozna: Zaina, beri: éaina, piatto di terra con molto fondo, catinuccio. Zaina je po vokaliziranem *r^a* iz: zarina, primeri venetsk. cataizza: contesa, iz: katarica, rusk. in staroslov. kótora, dissensio, Zank, Hader.

Cep,

slov. Spalt, Pelzer, Pfropfer, Scheit, cepič, Pfropfreis, cepiti, pelzen, pfropfen, venetsk. zeppa, Keil, zeppare, voll pfropfen. Diez (Wtb. II. 81.) opazi: „Von cippus, Stamm, Pfahl, Säule, woraus auch der Spanier sein femin. cepa zog? Aber sowohl der Begriff, wie der Buchstabe (lat. *c* wird fast nie zu *z*, auch hat *e*

* Curtius slov. kletъ, τραπεζιον, Vorrathskammer, litov. klétis, Nebengebäude für Vorräthe, sicer stavlja *h* gršk. καλία, Hütte, sansk. khalas, Tenne, Scheuer k lat. cella, kar pa né mogoče, ker je glasnik *t* koreničen, pač pa sem spada: kula, kar né turško.

offene Aussprache) sind dagegen, beide einigen sich besser mit althd. zapfo, Zapfen; — ali nemšk. zapfo se v italšč. najde v obliki: zaffo, Spund, Zapfen, in nemški Zapfen ne označuje Keil, Pfropfreis, temveč: obturamentum, čep, Zapfen, Wirbel an einem Hahn, manubrium epistomii, Zapfen an der Thürangel, cardo masculus, Zapfen am Schlunde, uva, Zapfen an Bäumen, conus, nucamentum. Slovanšč. ima glagol cěpati, findere, naravna tvarina za: Keil, Pfropfer itd. Sorodne besede so gršk.: κόπ-ε-ω, haue, κόπη, hauen, κόπης, Messer, litov. kapoti, hauen. Iz tega them. tudi Curtius izvaja: κοπιᾶω, bin müde, κοπάζω, ermüde, litovsk. kaupti, hinsiechen, česk. z-cipati, slov. cepati, po-cepati, verrecken.* Z litovsk. kapoti, hauen, se vjema slov. cepati, hauen, spalten, srbsk. cěpati, idem; venetskoital. zappare, hacken, umhacken, tudi mit dem Fusse stampfen, slov. cep-ečem, cepetati, idem.**

Venetskoital. zip-olo, beri: épolo, Zapfen im Hahne eines Fasses, pa se vjema sè slov. čep, kar né iz nemšk. Zapfen, ker uže v starosl. nahajamo: čьprъ, čeporъ, ῥζος, Ast, Knoten; slov. čepur, oni izdolbeni hlod, v kterega si kosec vode naliže, ter v njem brusni kamen hranjuje. Venetsk. ceppi, specie di pastoia di ferro, che si pongono alle gambe d'alcuni carcerati, eiserne Fussfesseln, pa se vjema sè starosl. čepъ, catena čepočka, catenulla, čepistъ catenatus. Primeri tudi rusk. cěp, vinculum.

Baglja,

srb. fasciculus, bagljati, fasciculos facere, starofranc. bague, Bündel, italj. bagaglia, Gepäck, gaelsk. bag, kymr. baich, Bündel; težko sorodno, marveč ali od jadranskih, armorskih ali pa britanskih Venetov, venetsk. bagagia iz bagaglia = baglja.

Palaš,

kleiner Säbel, gršk. πέλεξ-υς, Beil, sansk. paraç-u, Beil, Streitaxt, venetskoital. palascio. Beseda né tujka, najmanje mad-

* Vse te besede pa spadajo k slov. kapati, fallen, cepniti, (Janež.) abfallen.

** Iz tega them. slov. copate, Schlappschuhe, venetsk. zapata in zavata (beri slov. c), scarpe all' apostolica, che usano i frati scalzi.

žarska, ker jo poznata grščina in staroind. Palascio in palaš, stojite na slov. glasovni stopnji.

Carapat,

rusk. odret, venetsk. zarpe, beri: éarpe, vinacee, Weintrester, odrta stvar, španj. zarpa, Kralle, torej po carapanji — čudovito! Diez razlaga iz gršk. ἐξαπαΐειν, entreissen, težko! — Zadostovalo bi uže: ἀρπάσω — ἀρπάξω, a iz tega zelo neverjetno: zarpa.

Kut-n-ica,

polsk. Schlinge zum Vogelfangen, slovašk. kotrie, lovuška, venetsk. catego, Schlinge, catar, accatar, erlangen, erreichen = fangen.

Pregelj,

slov. Sperrriegel (Janežič), prezati, aufspringen, staroslov. praḡ-lo tudi: praž-alo, παλίσ, Falle, Schlinge, praž-iti, σχάζεσθαι, sich verrücken, nachlassen, venetsk. sparanga, Riegel, Querholz, parangolo „pesca a parangolo“, attaccansi le lenze armate presso al amo de' piombi, che le traggono al basso a zucche secce galleggianti sul mare, e si ritirano coi pesci attaccatisi, srbski: pruglo, iz: pranglo, Schlinge, Diez iz nemškega: Spange, to pa ne bode nikdar obče sprejeto, ker je iz Spange nemogoče parangolo in sparanga napraviti, tudi nemško Spange néma pomena: Falle, Schlinge, Riegel, Querholz, temveč: Haftel, fibula. Nemško: Spange stavlja Fick h gršk. σφίγγω, drücke.

Strърlтивъ,

staroslov. adjekt. στρεβλός, verdreht, perversus, tortuosus, σκολιός, sich schlängelnd, krümmend, strърtъstvo, στραγμαλία, laqueus tortuosus, Strang, Strick. Prvotni pomén them. strъръ je: vrteti, sukati, drehen, iz tega so se rodila metaforična poimenovanja: strърtati, per devia errare, strърtivъ, δύσβατος, unwegsam, unzugänglich, strърtъ, ποικιλία, varietas, mannigfaltig, bunt, strърtie, τριβόλοι, spinae, ker vse to ima podobnost zasukanosti, strърtlivъ, strърtъnъ, asper* itd.

* Pomen: asper po istem nazoru, kakor staroslov. krъtъ, tortus in immitis, hrv. krut, rigidus.

Iz korenike стрър je staroslov. строръ, ὄρορη, Sparrwerk, ὄρορος, Dach, laquear, novoslov. strop, stropilo, Gewölbe, Plafond, Bindholz, česk. polsk. strop, staroslov. stropъtati, idem, quod: стръptati. Sè pomenom vrtenja, sukanja, malorusk. строръ, verevočnyi guž, ein gedrehtes Seil, primeri gorej: стръptъstvo, laqueus tortuosus, strop-ka, kruglaja močka, dalje: nit, volokno, klok, prjad (Dalb. s. v.), v katerih besedah vseh teči pomen vrtenja, sukanja; litovšč. iz tega them. strypas, Wurfknüttel, deren der alte Litauer 5—6 am Gürtel trug, strypainis, Bandgras (Geitler, Lit. Stud. 112). Sorodno gršk. στρέγω, drehe, στρεβλός, gedreht, verdreht, στρέβ-λη, Winde = die drehende, στρόμβος, Kreisel, Wirbelwind στροβέω, im Kreise herumdrehen itd. V srbsšč. nahajamo šče: stropnica, funis stramineus, Strohseil, = das gedrehte. V lat. je zapisal, Gellius; struppus, Band, Riemen, a težko je ta beseda lat., ker je klasični pisatelji ne poznajo, in ker se v latinščini nobena slična korenika ne nahaja; v franc. é-trope, španj. estrovo, Seil. V latinšč., franc. in španj. je ta beseda prišla iz venetščine, tam nahajamo deblo z mnogimi vejami, in sicer:

1. Stropa, vermena die salcio (Schössling, Zweig eines Weidenbaumes), con cui si legano le vite, toraj pomen vrtenja, sukanja = vezanja.

2. Stroppa, stroppia, ritorta, Weidenband, Bastseil, che serve per legame di fastella, gož za vezanje snopov sena.

3. Stroppe, vimini, vermena di vinco, con cui si tessono ceste, vitre, sè katerimi se koši, jerbasi pletejo. Ker se sè zvezki zamašijo pilke, v venetšč. stropagio iz: stropaglio, zaffo, tuzzacciuolo, čep, stroppar, tuzzare, zaffare, zustopfen, vermachen, * primeri gorej malorusk. строръ, prjad, klok, Werg, in s klockom se čutre, putre itd. zamašijo. Sè pomenom vrvi, Strick, Seil.

4. Venetsk. stropo, bragoto, stroponi, vincastri, tudi:

5. imena za drevo, katerih vejice služijo za vezanje in sicer: stropoer, salix vitellina in vimenallis.

Ker je Latinec pri vseh besedah grške oblike ohranil, kakor: stropa, Strophe, fig. Rank, List = nemšk. verdreht, verstrickt sè pomenom: dolosus; dalje: stropharius, Busenbinden-

* To poznamenovanje je tudi lahko nastalo, ker se čepi, in zamaški v pilke in odprtine vrtijo.

verfertiger, strophium, Busenbinde, strophium, Kranz, strophus, Bauchweh, strophosus, Bauchweh leidend,* kar se vjema z gršk. *στροφή, στροφήος, στροφῶν* itd., je to pričevanje, da so venetske oblike samostalne, kakor slovanske: strop, stropnica, stropštati itd. Edina slovansčina in gršč. poznate prvotni pomen sukanja, vrtenja, des Drehens, Windens, slednji je tudi znan v venetščini, med tem, ko je latinščini celo neznan.

Počiti,

slov. brechen, springen, bersten, staroslov. pąknąti, rumpi. Ker se pomeni: poknōti in razklati, krachen in bersten, vjemajo, nahajamo tudi v slov. enakost teh pomenov. „Obroč je poknol,“ der Reif ist gesprungen, „zora poka srb. puca,“ die Morgenröthe bricht an, „bič počī,“ die Geißel knallt, „možnarji pokajo,“ „puške pokajo,“ die Mörser, Büchsen knallen, staroslov. pąknąti, rumpi, zerreißen, zersprengt werden. Iz korenike: pąk, polsk. pąk, pącz, Knospe, die aufbrechende, aufspringende. S temi besedami se vjema venetsk. sponchiar, beri: spončiar, = spąčati, far forza per mandar fuori gli escrementi del corpo, il parto e simili, toraj: herausbrechen, rumpendo exonerare. V venetšč. se tudi rabi sponchiar v pomenu: ramaricarsi, sich beklagen, beschweren, analogično nemšk. ausbrechen, primeri: Wuthausbruch, es ist einmal ausgebrochen, was er in seinem Innern verbarg.

Prvotni pomen korenike pąk, pąnč je: dilatare, anschwellen, erweitern, ausbreiten, ker pa raztegnenje ima nasledek raztrganja, in to se godi z močnim glasom, so obviknoli pomeni: rumpi, frangi, crepare. Pomen razprostiranja se je ohranil v staroslov. pąč-ina, *πέλαγος, πόντος*, mare, srb. pučina, die unübersehbare Meeresfläche. Iz them. pąč izvajam jaz tudi ven. panza (beri: panća), iz: panzia, kakor se še v pismeni italšč. nahaja. Iz venetšč. je prišla beseda v španj. panza, pancho, franc. panse, Wanst, pa ne iz lat. pantex, panticis, kakor Diez misli, ker iz pantex bi dobili v venetšč. pantese, v ital. pantice, kakor iz: artifex — artifice, haruspex, aruspice; in še tudi rumun-

* Strophus, Bauchweh, po vijenji. Tudi slov. „v vampi me vije.“

ščina je ohranila obliko: *pentece*,* Wanst, primeri analogično starosl. *papъ*, umbilicus, latvijsk. *pampt*, anschwellen. V polščini nahajamo: *pęknać*, *pęk* = starosl. *pąkъ*, staroslov. *pęčenštia*, *βούβησις*, kar se vjema z: *βουβηλῖς*, Anschwellung, Anblähung, Wasserblase. V staroslov. še se: *panč-ina*, rusk. *pučina*, rabi za: *κοίλη*, Bauch des Schiffes, *alveus*, v venetsk. *pa: panza*, der bauchige Theil des Fasses.

Sansk. pozna: *pač*, *pañč*, *explicare*, *extendere*, *expandere*, iz te korenike izvajam sansk. *pañčan*, gršk. *πέντε*, iz: *πένχτε*, lat. *quinque*, litov. *penki*, slov. *pětъ*, iz: *pęktъ*, „so dass die Fünfzahl von der ausgebreiteten flachen Hand benannt wäre,“ ne pa „von der geschlossenen,“ kakor Curtius meni, kateri *πέντε*, *quinque*, stavi k: *πίξ* in *pugnus*. Italj. *epa* — *epaccia*, Wanst, pa jaz stavljam k onemu *deblu*, iz kterege je: *opimus*, fett, masten, = *όπώεις*, saftig, in sem spada menda, kakor Zehetmayer misli, tudi: *ab-domen*, iz: *ap-domen*, Schmerbauch; iz: *hepar*, Leber, kakor *Ménage* in Diez menita, né prilično, né pravilno, in: *domen*: „cohaeret: cum *τί-δη-μι* = *dhâ*, germ. *thum* in *Alter-thum*, anglosak. *dôm* in *jungar-dôm*, *Jungferthum*;“ tedaj *ap-domen* = *Fett-thum*. Drugače razlaga *opimus* Curtius, vendar s? —

Iz korenike *panč* je tudi venetsk. *panchiana*, *beri: pančiana*, *fola*, *favola*, *pantraccola*, *Maulmacherei*, *Aufschneiderei*, *pastocchia*, *panchianar*, *tattamellare*, *plaudern*, po istem nazoru kakor: *explicare*, *ausbreiten*, *in erzählen*, in isto poznameno- vanje nahajamo v ruščini: *puk-t-at* iz: *panktat*, *puč-uha* iz *panč-uha*, *vraky*, *sinnloses Geschwätz*, hrv. *puča* iz: *panča*, *Märchen*, analogično venetskemu: *pampanada*, *spampanada*, *grand*, *offerta ma perla piu di parole*, *spampanar*, *aufschneiden*, latvijski: *pampti*, *aufdinsen*, *dick werden*, *anblähen*, *povsod pomen napuhanja*, zato venet. *pampalugheto*, *ein blödes, aufgedunsenes Kind*, = *pampeluk*, z italj. suff. *eto*, litov. *pám-*

* *Pantices* pri Martialu in Plautu, le iz plural. znano, „*pantices vestros madefacitis*, — ihr sauft euch den Bauch voll. Jaz bi *pant-ex* izvajal iz korenike: *pant* = *pat*, gršk. *πετά-νν-μι*, *breite aus*, lat. *pat-e-o* — *pat-ul-us*, zend. *pathana*, *weit, ausgebreitet*, *πέτα-λο-ς*, tedaj v pomenu ednoisto s *pancia*. Ali je *pantex* iz: *panditex*, in spada k *pando*, *breiten, ausbreiten*? Iz *pantex* je venetsk. *pantazzo*, *ventre*.

palas, aufgedunsen, pamplys, dicker Kerl, slovašk. pupa iz: pampa, ein dickes, hässliches Weib, srb. pupav, iz: pampav, Grossbäuchig, rusk. pupyr, iz: pampyr, Blase. Sorodno gršk. *πομφός, πομφόλυξ*, Blase, die angeblähte, aufgedunsene. Tudi lat. pampinus, Trieb des Weinstockes, zna sem spadati, gotovo pa: staroslov. pappъ, umbilicus, gemma, arboris, slov. pôpek na roži, pôpika, pôpovje, iz: pamp, — dolenjserb. pup, Knospe, rum. pup, germen, polsk. papie, analogično mhd. balg, Knospe, belgan, tumere, anschwellen.

Po istem nazoru je nastalo: venetsk. bambin, kleines bausbackiges Būbehen, litovski bambalas, kleiner beleibter Mensch, bamba, Nabel, česk. boubelaty, bauschig, bausbackig, gršk. *βομβυλῖς*, die Wasserblase, česk. bublina, slov. bum bek, litovsk. bum buls, idem, slov. bum bek, tudi gemma.*

Kukara,

srb. kuka, koja je privezana za oje, pa se njome zakači ona grana, što je pod plastom, eine Art Hacken, uncus. Kukara je iz kankara, korenika indogerm. kank, krümmen, winden, drehen. V litovšč. nahajamo s praepozic. at, at-šanklas, Widerhacken, at-šank-inti, die Thüre aufrennen, v venetšč. pa: ganghero, iz: kankerъ, Angel an Thüren, Haspel, proprie: die sich windende, drehende, Heftel, srb. slov. kuč-ica iz: kanč-ica, fibula, sard. s prvotnim glasnikom; cancaru, milansk. canchen, provenç. ganguil. Diez pristavi: „bei Hesychius *κάχαλος*, woher aber diess“? italj. sgangherare, aus den Angeln heben, portug. escancaerar, angelweit öffnen; primeri gorej litovsk. at-šank-inti, beseda je le mogla iz venetščine v romanske jezike priti.

Ker je majanje, Schweben, tudi vijenje, je sorodno grško: *κωχ-έω*, mache, dass hängen bleibt, got. v slabej obliki; hahan, sansk. çankate, schweben, hängen.

* Kedar se roža betonika začne v betiče kopičiti, se ti beti, kateri mislijo v cvet razpokniti, velijo: bum beki. K deblu bamba menda tudi nemšk. vambe, Bauch. Diez bambino razlaga iz gršk. *βαμβάειν*, stammeln, lispeln; težko, ker s tem se vjema it. bomba, bombanza, lat. bombus, Geräusch, Gesumse.

Kaušas,

litov. haustum, Schöpfgefäß; Spartianus, zelo pozen lat. pisatelj, ima: *caucus*, Becher, staroital. *caucello*, sansk. *kaucika*, vas potatorium. *Caucus* in *caucello*, tedaj zopet iz jezika Venetov, staroslov. *kukuma*, hirnula, venet. *cogoma* iz *kukuma*, *kukšiš*, urceus, malorusk. *kukva*, sod.

Sklop

pri istrijskih Hrvatih: krdnica, krdelo (Kurelac, Imena dom. živ. str. 41.), venetski: *schia po di piegore*, eine Heerde Schafe; *schia po* iz: *sklap*, them: *sklap-am*, verbinde, schliesse; primeri litov. *banda*, Vieh, iz: *band*, conjungere.

Cipa,

slov. Schmerrvogel, venetsk. *zio*, *ziga*, *zioto*, idem. Ker se v venetšč. glasnik *p* spreminja v *v*, na pr. *ave* iz *ape*, *bčela*, in glasnik *v* med samoglasnikoma izpehuje, na pr. *paon* iz *pavon*, *pav*, *ptič*, tudi zaradi hiata med samoglasnika vtika *g*, je: *zio*, iz: *zivo*, to iz: *zipo*, in: *ziga* iz: *zia* in to iz: *ziva*, in *ziva*, iz: *zipa* nastalo.

Brija,

tondo, v vseh slovansk. jezicih; iz tega britva; novacula, venetsk. *britolin*, scharfes Messer, Scherrmesser, srb. *brivanje*, *tonsio*, v slovanščini se rabi tudi o mrzli zimi: *brijavica*, scharfe Kälte, *zima*, mrzel veter *brije*, gotovo iz tega venetskoitalsk. *brivida*, durchdringende Kälte, kalter Schauer, primeri nemško: ein schneidender Wind.

Polb,

dimidium, na *pol*, do *poli*, zur Hälfte, venetsk. *polesene* iz: *polecene*, *mezzan*, *mediocre*, zur Hälfte, mittelmässig. Slov. thema: *pol* je stvaril venetskolat. obliko: *policinus*, adv. *policine*, in ker venetšč. glasnik *c* spremeni v *s*, in govori: ose = voce, je iz tega nastalo: *polesene*. Slov. thema: *pol* nahajamo tudi v venetsk. *polaca*, *mezzo abito corto*.

Kabeti,

litov. binden, heften, slov. kobilica, die Schlinge an der Peitsche, rusk. kabolka, vrv, spletena iz konopelj, iz tega them. tudi kobilar, die Goldamsel, ker si med vejami gnezdo z žinjami, motvozi itd. prikabča, zato ga Nemec tudi imenuje Nestelknüpfer, starogorenjenemšk. nestila, Schlinge, Schleife, iz them. kab je lahko nastalo venetskit. gavnigar iz: cabignar, beim Halse ergreifen, schnüren, in: gavnigne iz: cabigne, geschwollene Halsmandeln, proprie: Knoten, Schnürungen; iz tega venetskoit. gavo iz: cabo, vrv, franc. cable, das Tau,* a ne iz lat. capulum, funis, kakor Diez misli, kajti iz tega je v italj. nastalo: cappio, Schleife, Knoten, ne pa venetskoit. oblike: gavo; iz lat. capulum bi dobili v venetšč. gavio. — Španj. portg. cable franc. cable, niederl. kabel, Seil, Tau, Ankertau, se edino vjema z rusk. kab-ol-ka, in je od Slovanov v romanščino prešlo. Diez pri besedi, gavnigar, gavnigne opazi: „des ital. Wortes Ursprung ist unklar.“ Ako se ta razlaga odobruje, popuščam prvo razlago besede: gavnigar iz: galvignar, in gavnigne iz: galvigne, rusk. glev, Schleim, da si je tudi naravna in pravilna.

Motriti,

staroslov. spectare, conspiciere, litv. matau, sehe, schaue, latvijski: mattu, wahrnehme, venetsk. mutria, faccia deforme; primeri analogično nemšk. Gesicht in sehen, litovsk. waydas, facies, iz: vysti, videre, latinski: visus, italj. viso, Gesicht, iz: video, armensko: dêmh, facies, dyâi, contemplari.

Hvrastie,

staroslov. sarmenta, Reisholz, hvrastъ, sarmentum, Reis, dünner Zweig, bulg. fraste, rami; srb. in slov. hrast, cerrus. Miklošič v razlago teh besed navaja gorenjesrb. khrost, strepitus dume-

* Mantuanski: gavetta, iz: kabeta, spago, cordicella, Bindfaden, venetski: gavo, grossa fune, kab, sansk. skabhñōti, heften, binden, staroslov. skoba, fibula, rusk. skaba, Haftel, skabit, heften. Tako tudi patavinska: sogā, Bindseil iz litovslov. segiū, segti, um-anbinden, staroslov. po-sagъ, compages, rusk. sez-enъ, vrv, hrv. o-suga, Band, lit. sagtis, Verknüpfung sanskr. sadž, haften, anhängen.

tum, khrośćić, strepere, khroskot, strepitus, analog. slov. šuma iz: šumiti, rusk v nazalirani obliki, хряст, sonum edere, iz hranst, hronst. V venetščini, in iz te v ital. frasca, belaubter Ast, grüner Zweig.

Frasca pa je iz: hvrastka, hrastka tako nastalo, kakor bolg. fraste iz: hvrastie, hrastie, ker glasnik **h** na početku in tudi v sredini besed venetska italščina rada spreminja v: **f**. Primere glej v moji razpravi: Slov. elem. v venet. IV. Letopis Mat. slov. 1877 stran 7 seq.) Da prvotni pomen šumenja, hruščenja v besedi: frasca téči, pričujejo venetskoit. besede: frascheggiare, rauschen, frascheggio, das Rauschen der Blätter. Iz trušenja, šumenja so se izobrazili pomeni: frasche, Lappereien, Possen, frascheria, Possen, frasciere, Schäckerer, frascolina, dummes Zeug, fraschetta, Faselhans. Pomen: veje nas zopet sreča v besedi frascato, Sommerlaube, ker je iz hrastja Zweige, napravljeno, frasconaja, Vogelfang, ker je tičnica s hrastjem pokrita. V churwälsch. nahajamo: sfraskar, Aeste abhauen, v italijanskih listinah: „de silvis frascariis et spinetis“ (Vide Diez Wörthb. II, 31). Diez ne vé, kako bi to besedo razložil on piše: der Spanier nennt eine Gerte verdasca, sollte nun der Italiener aus dem Verb. virere, das ihm jedoch früh abhanden gekommen, ein substantiv: virasca, vrasca, frasca abgeleitet haben? Man denkt auch an fresco, darf man aber der Sprache die unnütze Entstellung eines so klaren Stammes zutrauen? Zakaj le tako daleč segati, ker nam pa slovanščina tako naravno razlago podaja. Tudi francoske besede, ktere se z glasnikom **h** začenjajo, je Italjan nadomestil z **f**; tako tudi drugi Romani, na pr. faca, franc. haque, faraute, franc. heraut, fonta, franc. honte, farpa iz harpe (glej Diez Gramm. I. 320). Sè slovanskim: hrast, strepere, je sorodno anglosaks. hristian, crepare; iz te korenike tudi staroslov. hrastěль, coturnix, česk. chřastel, polsk. chrosciel v nazalirani obliki staroslov. hrastъ, locusta, novoslov. hrošč, Maikäfer, polabskoslav. hranst, Holzkäfer, tedaj: animalia strepitantia, venetsk. fruscio, Geräusch, tudi italj. slov. hruš, idem.

Laz.

Prebivalci solčavskih planin * pravijo onemu gorskemu zemljšču, na katerem je drevje ali goša rastla, se potem posekala, izkrčila, in poseka požgala: *la z*, tudi: *po ž a r*. Besedo nahajamo v srbsčini, ruščini in polšč. v istem pomenu, torej né tujka, kakor Miklošič misli. Da so si leksikographi besedo: *la z* predstavili v: Gereut, in silva caesa, tako vendar *la z* izvirno ne označuje krčenja in sekanja, temveč *po ž i g a n j e*, *po ž a r e n j e*. Ta prvotni pomen nahajamo tudi v sanskr. v slabej in močnej obliki: *lâ d Ź* in *lâ n d Ź*, torrere, frigere, assare, zato sanskr. *lâ d Ź a*, far frixum, gebranntes, geröstetes Mehl, gerškolat. *λάγανον* — laganum, mlinci, placenta genus, Kuchen, proprie der gebackene, geröstete. To prakso: „silvam exstirpare et igne cremare“ nahajamo pri Škandinavcih in Nemcih, zato je uže Förstemann (die deutschen Ortsnamen, str. 71—80.) dobro opazil, da nemška topična imena: *Neubrand*, *Adolvsbrunst*, *Altenseng* so dobila svoj početek po žarenji, žiganji, smojenji gošav — brennen — sengen. Belostenec je zapisal *la z - a n j e*, mlinci, placenta assata, tosta, in tudi venetšč. pozna: *la s a g n e*, geröstete Nudeln, v kateri besedi zopet nahajamo slov. obliko. Kakor Slovenci tako zemljščice imenujejo: *po ž a r*, tako Čehi: *ž a r*, plantatio recens. Od armorskih Venetov je beseda prišla v Britanio, staroangl. *la esu*, pascuum, in od *Vl z t o v k* sosednim Friesom: *lâ s u*, pascuum, ker se požari tudi za pašnike puščajo. Med Slovani v valliskem kantonu na Švicarskem, kjer nahajamo čisto slov. imena: *Gr ad e t z*, *Vis o y e*, *Grom e n t z e*, *Luk* itd., se tudi gorske plati velijo: *la z*, in beseda je pristavljena v imenih topičnih: *For c - la z*, *Cam bio - la z*; tam pasejo prebivalci svoje koze, katerim pravijo: *Tschiehva*, kakor Malten piše. to je: *cy ba*, kakor se v ruščini koza veli. Imen: *L a z e*: nahajamo po Štirnškem obilo v dolnjem in gorenjem Štirnškem, tako: *La a s*, pri Frohnleiten, *La a s* po Schmutzu: am linken Ufer der Mur zwischen dem Dirn-

* Ime „solčavske planine“, Sulzbacher Alpen, je najpreje rabil rajni škof Slomšek v nekej povesti tiskanej v Gajevi: Danici ilirski: Sulzpach je nemško ime. Geologa Rolle in Zollikofer sta dokazala, da je Sulzpach nemško ime in nastalo po slatini, ki se v Sulzpachu res nahaja in althd. sulza imenuje. Po slov. bi torej mogli reči: Slatinske planine.

berg und Schöllitzkogel mit einigem Viehauftriebe; Laas pri Sekavi v gornjem Štorskem, Laasen v štradenjski fari; po Slovenskem pa je toliko krajev z imenom: Laze, da je človek težko prešteje; vsi kraji kažejo, da so se tam nekdanj gozdi in goše posekale in požgale.

Uže prej sem omenil, da so Friesi bili sosedje Slovanom, in da se več enakih besed najde v friškem in slovanskem jeziku: edna takih je: Fenne. sumpfiges Weideland (Outzen, Glossar der fries. Sprache str. 75), nemšk. fan, fen, Sumpf. Starinoslovci trdijo, da so severno evropski Finni dobili od Nemcev to ime, ker v močvirnatem svetu stanujejo. A tudi slovanščina je poznala besedo: b e n a, v pomenu močvirja, kar obilo topičnih imen: Benatky na českem in Moravskem,* na štorskem Slovenskem in na Kranjskem pričujejo, na pr. Benetki v fari sv. Tomaža, močvirnat kraj, Benetki, ves kraj cirkniškega jezera v močvirnatem svetu, pri starih Venetih: lacus Benacus — Benak, zdaj lago di Garda, in isti Benetki poznamenujejo mesto v benah, močvirnah, lagunah, stoječe. Omenil sem tudi, da Landau trdi, ka so ravno tako Slovani prabivalci Germanie, kakor Nemci, in res — ne samo značaj slovanski v stavbi hramov potrjuje to, temveč, tudi poznamenovanja pri posestvih. Tako prebivalci kraj srednje Wesere plug njive imenujejo: Hollen (Droncke, Antiq. Fuld. pag. 99) in lužički Srbi imenujejo plug: hol. Friesi imenujejo travnik: laagh, kar se vjema z gorenjesrb. luka, litovsk. lanka, pratum.

Na južnem Nemškem imenujejo „loca exstirpata et igne cremata“: Schwend i (Landau, l. c. str. 161).** Iz nemškega jezika se ta beseda ne da tako razložiti, da bi razlaga stvari bila primerna, ker iz schwinden, kako se je poskušalo, ne kaže. Prav priлично pa iz slov. svēd, adurere, sengen, brennen, česki, kjer staroslov. a = α, svadnouti, polsk. swąd. V slovenščini se je glasnik v zmenil z glasnikom m, zato smōd, smōditi, srb. svud iz: svand, svend. Obilo imen osebnih: Smodej, kaže, da so pra-

* Benatky na reki Jizeré v Boleslavskem, blizo Sazave, v Šariši na Slovaškem, Benatky, del predmestja pri reki Laučni v Litomyšli, povsod se položnje z imenom se cela sravnava. Menda kornsk. bannne, kaplja sorodno?

** Po „schwendi“ — topična imena v južni Nemčiji: Finkenschwand, Hilkenchwende.

očetje jihovi goše posmodili, in si potem na posmojenem zemljišči selo napravili.

„Wald und Sumpf sind corellate Begriffe“ reče učeni Hahn, zato ednaka poznamenovanja na pr. staroslov. lągъ, silva in palus, zato mislim, da lužickosrb. in slovašk. boň, grasreiche Waldhuthung, ausgerodeter Wald, spada k them. fenne — bena. Boň, je moglo nekdam tudi Slovencem znana beseda biti, ker blizo Sevnice, trga na levem bregu Save, se nahaja Lisabon. Nemeč pa trgu Sevnica pravi: Lichtenwald, tedaj je to samo prestava imena: Lisabon; lis, lisast = licht, weissfleckig, in bon = paseka, na kateri paša raste, ausgerodeter Wald; primeri sansk. vana, aqua in sylva.

Pasmo,

florum numerus, novosl. p a s m o, kakih dvanajst niti od snutka, bulg. srb. p a s m o, česk. p a s m o, Streif, Garn, rusk. polsk. dolenjesrb. p a s m o, latvijski: p a s m a. Uže Curtius je pas, Gürtel, slov. in česk. in: p a s m o, primeril sanskr. paças, Schlinge, Strick: paça - j â - m i, binde, zend: paç, binden, dalje nemšk. f a h a n, fangen, lat. p a c - i - s e - o r, p a x, p a c - t i o itd. Iz slav. p a s m o je venetskoit. p a s s a m a n, spineta, trina, Spitze, Tresse, Borte, Besatz an Kleidern und Möbeln, ker to navadno obstoji iz p a s m a. Beseda je tudi prešla v španj: p a s a m a n o, franc. p a s s e m e n t. Diez ugiblje sem ter tje, in se za nič trdnega ne odloči. On piše: „Špan. p a s a m a n a heisst Treppengeländer, den Ausdruck für die Einfassung der Treppe übertrug man auf die der Kleider, so deutet Covarruvias“; ali španj. p a s a m a n o, Treppengeländer je iz: p a s s a r i n : m a n o : mit der Hand durchgehen. Tudi druga njegova opazka: „passement vom verbum p a s s e r, weil die Schnüre durchgezogen werden, erklärt Frisch“ je netemeljita. Dalje še opomni: „Schwed. p a s m a n, ung. p á s z m a u. a. stellt Diefenbach zusammen,“ — a vse te besede so iz slovanščine izposojene.

Passaman se naj naravnije razloži iz: p a s m o; vokal se je vrinol, kakor v besedi: chresima iz: chrisma, asima iz asthma. Uže prvotni pomen besede: p a s s a r iz p a s s u s govori zoper to, da bi: p a s s e r bil etymon besede passement.

Venetčani so od nekdaj sloveli kot izvrstni narejavec oblačil. Iz pasmo je tudi: Posamentierer.

V srbšč. še iz tega them. pasmenjača, Fitzband, pasmina, die Raçe, genus; primeri staroslov. pojas, generatio, in srbsk. pas, Verwandschaftsgrad, sankr. tanu, nit, in: Geschlechtsfaden. Naravno je, „den Besatz an Kleidern“ po pasanji, Schnüren, Binden, poznamenovati. Tudi: passino, Länge eines Gewebes, je iz: pasmo, kakor tudi patav. passimata, rezanci, analog. nemšk. Fadennudeln. Slov. suffiksa: mo in no Italjan prikoži v: mano — ano, tako iz paltno — paltano.

Sađb,

staroslov. *σας* vas, Gefäß, srb. sud, rusk. sudy, iz: sand, sandy, vas, collect. sudje, vasa, slovensk. sôd iz: sand do-
lium, česk. sud, polsk. sądek, litov. sudas iz: sandas. Miklošič razlaga besedo iz predložke: sъ, in korenike: dъ, torej isto, kar lat. con-do, zusammenthun, tedaj je sod = *ἰερός*, conditus, v rušč. tudi: sudno iz: sandno, Fahrzeug, analog. italj. vasello, Gefäß in Schiff. V staroslov. sądъno, *ἀγγεῖον*, Gefäß, vas.

V venetščini nahajamo diminut. sand-olo, batello (Kahn) assai leggiero usato da' cacciatori nelle valli dell' estuario.

V poveličavni obliki pa v venet. sand-on, plur. sand-oni, diconsi quelle, barche piatte o zattere, a guisa di barca mozzate in punta, sulle quali stano eretti gli edifizii dei mulini da acqua, come sul' Adige e sul Po. Beseda v plur. sandones je tudi prešla v lat. srednjega veka. Gilferding je bil prvi, kateri je spoznal v venetsk besedi: sando — sandolo, sandon slov. sądъ — sądъno, sud — sudno, in kot slovansko besedo jo morajo spoznati največi skeptiki. Beseda je gotovo pravenetska, ker mline na ladjah, kumpih so uže imeli stari Veneti. Latin je z besedo „aestuarium“ označeval kakor leksikografi tolmačijo: „jene Meeres- oder Seelache landeinwärts, die mit dem Meere in Verbindung nur zur Zeit der Fluth sich füllt — überhaupt Meeresbucht, Bai.“ V takem „aestuarium“ ste bili lôki, katerih edno Plinij imenuje: Edron (razlago imena glej v mojem spisu: Slov. element. v Venet. II. Letopis Mat. slov. 1875 str. 120), drugo pa: Brundulum, portus Brundulus. Kakor Edron = staroslov.

adro, prvotno pomenja: intumescens, der anschwellende, tako tudi: Brundulum, litovsk. bréndau, brensti, sich füllen, anschwellen, staroslov. brěždъ iz: brědj, gravidus, praegnans, got. braids, latvijsk. v slabej obliki: brid, brist, quellen, anschwellen, dick werden. Tudi izpeljava iz brendu (litov.) staroslov. v slabej obliki: bredą, bresti, vado transire, iz ktereга je: brodъ, πόρος, Weg durch einen Fluss, Meerenge, Sund, in slično, je naravna in kraju primerna, samo da v: „Brund-ulum“ nahajamo nazalirano obliko (o them. brend, anschwellen in waten, glej točno razlago bistroumnega Joh. Schmidta Vocal. I, 73 in 85.) Mantovančan pa adro, sinus maris vel fluminis, imenuje, kakor Biondelli poroča: lanca = staroslov.: ląka, κόλπος, sinus.

Doba,

staroslov. opportunitas, rechter Zeitpunct, srb. doba, die Zeit, tempus, slov. doba, Zeitpunct, momentum, doben, momentan, (Janež.) V venetščini z italiskim suffiksom: dofoto, a momenti (Boerio s. v.). Korenika je dob, staroslov. dob-iją, dobiti, ferire, hauen, schlagen, staroindijsk. (v Vedah) dabhnōti, laedere. Poznamenovanje za čas, Moment, je tako nastalo, kakor srb. mahom, slov. na mah, im Moment, augenblicklich, iz: mahati, odkodi mah, Schwung, Hieb, Streich, kakor: momentum za: movimentum, iz: moveo, schiebe, litovsk. mau-ti idem. Iz pomena časa se je izobrazilo srb. dob, genet. dobi, aetas, Alter.

+ Korenika: dob, hauen, schlagen, belorusk. o-z-deb-nuc idem, pa je stvarila tudi pomene: latvijsk. daba, natura, indoles, genus, slov. doba, Form, genus, Art, analog. nemšk. Schlag, vom guten Schlag, in goth. hivi, hiuja, forma, althd. houwan, hauen = meisseln, grškolat. typus, der Schlag, iz τέπ-τω, kakor Geschlecht iz: schlagen, schlachten. Pomen: doba, Form, je stvaril litov. dabinti, ornare = formare, in staroslov. po-doba, decor, novosl. po-doba, äussere Gestalt, Bild, Ebenbild, Aehnlichkeit, primeri nemšk. Bild, nord. bila, terebrare, starobav. spilden = spalten, slov. ob-raz* iz korenike raz, scindere, litov. dailus, pulcher, sorodno sansk. dalāmi, disseco.

* Primeri šče lat. effigies, Bild, iz figa, stechen, ausstechen, novokeltsk. delb, effigies, dolbud, figmentum, anglosaks. dēlban, dolare.

+ latvijski: dob-ēl, spalten, hrv. po
 Kristianoviću: o-dab-at, reißen,
 zerpfen.

Menda tudi staroslov. *dobľ*, fortis, proprie: hiebfest, schlagfertig? *Dobľ* v pomenu: generosus, pa gotovo iz: *doba*, genus, Art. Pomen sekanja šče je tudi ohranjen v staroslov. *dobľiestvovati*, certare, streiten, tudi: *dobrъ*, starosl. *καλός*, pulcher, novoslov. bonus, sem spada, in prvotno pomenja: osekan, otesan, geformt = pulcher, in geartet = bonus, litov. *dabrus*, ornatus = formatus. Né li tudi srb. *dabar*, castor, Biber, iz iste korenike? Bebri so — formatores.

Them. *dob* v besedi: *dobija*, *dobiti*, ferire, schlagen, hauen, pa se ne razločuje od: *dab*, (tudi v sanks. se nahaja nazalirana oblika: *dambh*, laedere, occidere, ferire); in iz te je starosl. *dabъ*, *δέρδρον*, arbor, in izvirno pomenja drevo za tesanje, sekanje, Schlagholz, Bauholz, kar je uže bistrourni Miklošič spoznal, samo da se je po Curtiji zapeljati dal, ter *dambъ* iz korenike: *dam*, gršk. *δέμ-ω*, baue, izpeljaval. Sè *dabъ* je sorodno: anglosks. *timber*, althd. *zimb-ar*, lignum, Holz, proprie: das schlagbare, goth. *timbrjan*, in *timrjan*, zimmern.

Iz pomena sekanja se je rodil pomen: lignum in aedificium, pa tudi: *podobe*, kakor pričuje nemšk. *Frauenzimmer* = *Frauenbild*. Ime *dabъ*, lignum, je pozneje prenešeno na poseben rod dreva, — hrast. V besedah: *dabъ*, *timber*, je glasnik *b* koreničen, tedaj se ne smeje več iz: *dam* — *δέμ*, razlagati. Prvotni pomen sekanja, tesanja šče je ohranjen v slov. *dôb*, dub, *truncus vacuus* (Habd.). Da so arijanski narodi poznamenovanja za drevesa stvarjali iz pomenov: sekati, kalati, pričujejo primeri, tako je sansk. *dáru*, lignum, v zavezi z *darú*, rumpens, scindens; nemško: Holz, — sè *hiltan*, *hultan*, caedere: nemšk. in keltsk. *vidr*, *sylva*, lignum, iz: *vid*, spalten, hauen, in tako tudi grško: *δρῦς*, Baum, Holz, Eiche, iz korenike: *δερ* — *dar*, spalten, hacken.

Kakor smo se uže pri besedi: *lagъ* prepričali, ki ima dvojni pomen: *sylva et palus*, tako se je tudi mogla beseda: *dobra* nekdej rabiti v pomenu: močvirna, ker nahajamo v šabački nahiji: *Dobrava*, ime reke; tudi *Dobra*, in neki dopisovatelj v „Novicah“ se je čudil, kako so mogli dolenski kraj: *Dobropolje*, v: *Gutenfeld* prestaviti, ker je vodnat in močvirnat.* Keltsk.

* Tudi ime močvirnate *Dobruče* sem spada, kakor tudi Koroške vesi: *Dobberlaves*, kar je Nemec prestavil v *Eberndorf*, novokeltsk. irski: *ebar*, lutum, coenum kar pričuje, da so po Koroškem Slovenci in Kelti pomešano stanovali.

duber, aqua, tudi dobhar, novokelts. dwfr, je po Zeussu (Gramm. celt. pag. 45. sub nota) literis transpositis iz: bu der, bodar in to = german. watar, voda. Narečne oblike so: dower, dwr, दौर.

Uže večkrat sem omenil, da so se slovanski Veneti tudi v Britanii naselili, in da je tako imenovana pokrajina, Venedotia — Gwynned, po njih ime dobila. Menda je novokeltsk. als, litus, ripa, kojej besedi se lahko srb. j-alia, litus, ripa, primerja, ostanek iz jezika teh Venetov. Staroirsk codex (Stow. 4. apud O' Con. I. Proleg II. pag. XCVI.) šče teh Venetov omenja, in jih imenuje: „clann na Fened“ — filii Venedorum, in o sv. Patriciji, ki je živel proti koncu četrtega stoletja, se piše: prae-dicavit ter viginti annos cruce[m] Christi populis Feniorum. Uže Zeuss je mislil, da so ti Feni ednoisto sè staroirskimi: clann na Fenned.

Colisata, colistum.

Slovani so se z Vlahi soznanili takrat, ko so se Vlahi proti koncu 4. stoletja pred Krist. začenjali preseljevati čez Alpe v gorenje Italijo. Tukaj so bili Slovenski Veneti prvi, ki so z Kelti v dotiko in neposredno sosedščino prišli. Edna gallska truma pa je šla pod imenom Bojev čez herkynjski les, in se je naselila ob meji slovenskih Noričanov in tudi med njimi. Od teh so Koroški Slovenci dobili besedo: b en a, * iz protja spletena kripa na vozu, v katero ôgelje nalagajo. Druga gallska truma pod imenom Skordiskov je iz gorenje Italie koračila čez Kras v Panonio, imela s slovenskimi prebivalci Panonie ljute boje, jih je podjarmila, in velik oddel vrgla čez Karpate, zato Nestor in staropolski letopisci govorijo o strahovitih bojih Slovenov z Vlahi. Mnogo Gallov, kateri so Panonio, Illyrik, Macedonio in Graecio, bili napadli, se je zopet nazaj v Gallio povrnilo in tako prineslo v svojo domovino imena za oblačila, orodja in kola, nekaj jih utegne tudi izposojenih biti od armorskih Venetov. Trume slovenskih Karnov in Noričanov so tudi po Keltih bile zapojene v Helvetio, in tako je tudi po trumah marsiktera beseda prišla v jezik Gallov. **

* B en n a lingua gallica genus vehiculi appellatur (Festus. h. v.), starofranc. b en n e, Flechtwerk, Korb, Wagenkorb.

** Da prvi stanovniki Norika, Panonije in Karnie neso bili Kelti, spoznajo vsi

Ko so Rimljani Panonio, Norik in Karnio podjarmili, so legije teh dežel bile posajene v Gallio, in tudi tako je vtegnila marsiktera slovenska beseda med Galle priti. Sedaj se nam ne bode čudovito zdelo, ako tudi besede: *colisata* in *colistum*, iz slovenščine razlagamo.

Sillig je v bamberškem rokopisu Plinija našel besedo, katere drugi rokopisi nemajo. Dotične vrstice se glasé: „Album (stannum) incoquitur aereis operibus Galliarum invento, ita, ut vix discerni queat ab argento, eaque incoctilia (Romani) vocant. Deinde et argentum incoquere simili modo coepere, equorum maxime ornamentis jumentorumque jugis in Alexia oppido; reliqua gloria Bitorigum fuit. Coepere inde esseda, sua colisataque, ac petorita exornare simili modo &c. (Plin. XXXVII. cap. 10.)

Diefenbach (Orig. europ. 301.) opazi k tem vrsticam: „In der ersten Stelle hat uns die von Sillig überall benützte Bamberger Handschrift mit einem neuen gallischen (?) Worte bereichert. Als solches erscheint nämlich *colisata* durch seine Stellung zwischen zweien anderweitig als gallisch bezeugten W a g e n n a m e n.“

Meni pa se dozdeva, da je v prepisu pomota se zgodila, in mislim, da se ima brati: Coepere inde esseda sua, *colisa*, atque ac petorita exornare, ker konstrukcija: *colisataque ac petorita* né sploh navadna. ** Vendar bi lahko obveljala, če se je vtegnilo: *koleso* sklanjati v genet. *koleseta* &c., kakor: kljuse, kjujeta, ker se iz nobenega drugega jezika ne da *colisata* tako naravno razlagati, kakor iz slov. *kolo*, *rota*, *kola*, *kolesa*, *currus*, hrv. *kolesa*, *bigae*, starosl. *kolesnica*, *currus*, venetskoit. *calesse* španj. *calesa*, franc. *calèche*, kar je uže tudi Diez iz slov. *koleso* razložil, in rekel, da pomenja: Räderfuhrwerk.

Diefenbach piše dalje: „das sonst nirgends bekannte *colisata* findet sich ohne Zweifel merkwürdiger Weise in kaum veränderter Form in einer einzigen Gattung spätlateinischer Glossarien (15. Jahrh.)

nepristranski zgodovinopisci starejše in novejše dobe. Livij (33, 16.) in Justin (24, 4) omenjata, da so Galli, per strages Barbarorum penetrarunt et consederunt — pugnando cum ferocissimis gentibus.“ Mi imamo s Schlötzerjem, Mannertom, Šafaříkom, Contzenom in mnogimi drugimi starinoslovci te prabivalce za Slovane.

* Weissenborn pravi v kommentaru Liv. I. c. 19. „ac nach que findet sich zuweilen bei Livius, wenn zwei synonymen oder eng verbundenen Begriffen ein dritter gleichgestellt wird. prim. Liv. I, 7, 10 in šee večkrat.

in der Mainzer Stadtbibliothek und des Prager Museums, bei denen auch andere Zeichen auf Bamberg deuten, wo das Original derselben aus der von Sillig mehrere Jahrhunderte später benutzten Handschrift des römischen Encyclopaedisten geschöpft haben mag. Dort lautet das Wort: colist-um, colist-a, und wird einstimmig durch (Wagen-) runge, in dem Prager durch die Synonyme: chiphf glossiert.“ Colistum po mojem mnenji tudi né druga, nego: kolište, primeri: ratište, Lanzenstiel, kosište, Sensenstiel, toporišče, der Stiel für eine stumpfe (tôp) Hacke, tedaj kolište, das Geräth für den Wagen. Nemško: Runge né izvirno nemško, temveč iz jezika polabskih Slovanov, kateri so govorili: runka = račka, řeka, rôka, slov. rôčica iz: rončica, die Wagenrunge, Wagengipfe. Colisa-ta zna tudi keltskemu jeziku primerjena oblika biti, in — ta je slovenskemu: kolesa priteknen; primeri franc. carra-ta, kymrišk. carraid, brit. carrad, novofranc. charretée, vse poznamenovanja za kolesa in tovore, ki se na kola nalagajo. Korenika je: kar-čar, currere, lat. currus, v romanskih jezikih carro, kymr. car, Wagon, brit. gadelski: car, nhd. Karren, tedaj kolo, kolesa, izključljivo slovanska oblika. *Kelt!*

